

ACTA ERUDITORUM

publicata Lipsia

Calendis Julii, Anno M DC LXXXIII.

LES EDIFICES ANTIQVES DE ROME

desſines & meſures tresexactement par Antoine

Desgodets Architecte.

i. e.

*Ædificia antiqua Romana exactiſſime deſignata
& meſurata ab Antonio Desgodets
Architecto.*

Parifiis 1682. in fol. charta auguſta.

Architecturam, politionibus quibusque gentibus nullo non tempore exultam, Romani inprimis ſummum ad perfectionis naſtigiū exere. Nam ex quo ſeme eos pudere caſarum ac tuguriorum cœpiſſet, quibus inter ſurgentis imperii anguſtias deliciarum ac ſplendoris incurioſi, unīque armorum dediti ſtudio, contenti ſat longo tempore vixerant; jamque cum deviſti orbis opibus luxuria etiam inveſta in urbem eſſet, Græcæque & Aſiaticæ magnificentiæ æmulatio: dici non poteſt, quantis ſumptibus, quantoque ſtudio urbi ſuæ, rerum dominæ, ſplendidiffimis exornandæ ædificiis Romani incubuerint. Exemplo præivit Auguſtus, qui urbem, dicente *Suetonio*, neque pro majeſtate imperii ornatam, & inundationibus incendiisque obnoxiam, excoluit adeo, ut jure ſit gloriatus, marmoream ſe relinquere, quam lateritiam accepiſſet. Secuti ſunt Cæſares reliqui, excitatis inſana prope ambitione magnificentiffimis templis, theatris, amphitheatris, arcubus, aliisque operibus publicis, ut quicquid artificum Græcia Aſiaque habebat, Romam ſpe certa mercedis conflueret, nec ullæ tam magnæ opes eſſent, quas non ædificiorum ſumptui Romani promptiſſime profunderent. Ex quo factum, ut Romana illa opera, & molc, & materia, & ſymmetria, artiſque excellen-

Anno 1683.

Ll

tia,

tia, alia omnia orbis monumenta crederentur superare, & nunc etiam, postquam dudum non vi quidem temporis, sed barbarorum manibus destructa sunt, ipsa eorum rudera pro absolutissimæ architecturæ exemplaribus reputentur. Nostro tempore nullibi fortasse, quam in Gallia, acriori studio Architectura excolitur, inprimis ex quo tempore non Academia tantum Regia Artium & Scientiarum, ut scientiis quibuscunque aliis, ita Architectonicæ quoque perficiendæ manum admovit, sed peculiaris insuper Academia Architecturæ, illustrissimi Colberti, Regiarum ædium, ut munia alia augusta taceamus, magnificentissimi Curatoris, auspiciis instituta est. Attamen ita huic arti incumbunt Galli, ut Romam tamen velut magistram respiciant, indeque exempla artis præclara mutantur. Quo sine Romæ quoque Rex Christianissimus Seminarium condidit, in quo, in architecturæ, picturæ & sculpturæ studiis, Gallica ingenia erudirentur, ex urbe hærum artium cultu olim hodieque celeberrima, exactiorem earum scientiam revectora in Gallias.

Atque id ipsum institutum, præfens quoque Opus nobis peperit, ejus Auctor, cum in Academia Architecturæ præstantissimis in ea arte viris operam Parisiis per biennium dedisset, ac Romam inde a. 1674 cum alumnis Regiis pluribus, uberioris capiendi cultus causa esset missus, id sibi potissimum incumbere existimavit, ut quantum superesset antiquorum ædificiorum, ipse metiretur exactissime, & minimorum pariter ac maximorum symmetriam accurato studio exploraret, singulaque ichno-ortho- sciagraphice in futuros delinearet usus. Tamen enim non ignoraret, occupatum jam ab aliis laborem hunc fuisse, eorumque libros, quibus Romana illa ædificia descripta conspectui lectoris sistuntur, ut profiteretur ipse, veneretur, operæ tamen facturum se pretium existimavit, si cum exemplis opera ipsa sedulus conferret, laboremque sæpius exercitum resumeret denuo, ac num typi archetypis responderent, etiam in minimis scrutaretur. Quo studio id visus sibi est deprehendisse, vix ullum Romæ momenti alicujus antiquum monumentum extare, in quo delineando errores non admiserint notabiles, quotquot ante se experiri laborem hunc voluerunt; non ignorantia quidem artis, sed quod vel minutiora curatius expendere neglexerint, vel metiendi curam sibi gravem hominibus operariis, imperitis æpe, ignavis, ac infidis, commiserint. Quatuor vero inprimis viro-
rum

rum præ oculis semper habuit libros ædificiorum antiquorum Romanorum typos exhibentes, *Palladii, Serlii, Labacci & Chambraji*, inque singulis antiquitatis monumentis describendis sic versatus est, ut quo Auctore quodque conditum, quosque in usus fuerit, aut a quibus restauratum ac amplificatum, ex Annalium fide memoret; inde structuræ excutiat rationes, ac symmetriam inprimis & proportionem singulorum partium diligentissime describat, figuris semper adjunctis; denique Auctorum jamjam dictorum errores hic illicve notatos castiget.

Cæterum opera, quæ hoc volumine describuntur, ea sunt. 1. Pantheon. Templum illud celebratissimum ab Agrippa, Augusti genero, extructum, ac Jovi vindici cæterisque Diis olim dicatum; postea vero Bonifacii IV Pontificis auspiciis vero Deo consecratum, ac ab Urbano VIII magnificentissime instauratum, cujus nuda moles hodieque superstes structuræ omnis laudes exsuperare creditur, quodque dignum reputavit *Desgodetius*, cui per partes singulas accuratissime exhibendo integras viginti & tres tabulas destinaret. 2. Templum Bacchi. 3. Templum Fauni. 4. Templum Vestæ. 5. Templum Vestæ Tiburtinum. Etsi enim Romana tantum ædificia titulus libri præ se ferat, Templum tamen illud Vestæ, cujus vestigia Tiburi supersunt, nec non Veronense Amphitheatrum, illis immiscere non dubitavit. 6. Templum Fortunæ virilis. 7. Templum pacis. 8. Templum Antonini & Faustinae. 9. Templum Concordiæ. 10. Templum Jovis Statoris. 11. Templum Jovis tonantis. 12. Templum Martis vindicis. 13. Frontispicium Neronis. 14. Basilica Antonini. 15. Forum Nervæ. 16. Porticus Septimii. 17. Arcus Titi. 18. Arcus Septimii Severi. 19. Arcus Argentariorum. 20. Arcus Constantini. 21. Amphitheatrum Vespasiani & Titi, 13 tabulis descriptum. 22. Amphitheatrum Veronense. 23. Theatrum Marcelli. 24. Thermæ Diocletianæ, & 25. Balneum Pauli Æmilii.

FRANCISCI VAVASSORIS E SOCIETATE

Jesu multiplex & varia poesis, antea sparsim edita, nunc in unum collecta.

Parisiis, A. 1683, in 8.

Ultra quadraginta jam annos scriptis in lucem editis per orbem literarium inclaruit *Franciscus Vavassor*, patria Burgundus, ex

Comitatu Carolesio, & anno ætatis XIV, seculi hujus XXI in Societatem Jesu, ut vocant, cooptatus, & postquam Parisiis Humaniora duos, Rhetoricam quinque, & Theologiam positivam seu expositivam sex & triginta annos docuerat, ibidem Anno 1681 d. 16 Decembr. non sine ingenti literatorum mœrore his terris ereptus. Nam *poetica* ejus *paraphrasis in librum Job* jam anno 1637 prodiit; quam succedentibus deinceps annis alii atque alii felicissimi ingenii fœtus, & quidem 1644 *Theurgicon* seu *liber de miraculis Christi*, Anno 1646 *Orationum volumen*, Anno 1649 *liber de Forma Christi*, Anno 1650 *Cornelius Jansenius Iprensis suspectus*, Anno 1651 *Claudii Avauxii Elogium & Funus*, Anno 1653 *dissertatio de libello suppositio*, Anno 1656 *Liber Elegiarum*, Anno 1658 *de ludicra dictione liber, in quo tota jocandi ratio ex scriptis veterum æstimatur*, Anno 1669 *liber de Epigrammate, & Epigrammatum libri tres*, ac denique Anno 1679 *Jobus brevi commentario illustratus, cum Metaphrasi poetica aucta & emendata*, qui & cantio ejus cygnea extitit, exceperunt. Nunc postquam fatis cessit hic cygnus, carmina ejus variis temporibus evulgata & dissipata, ut fit, quædam, Elegias puta, Heroica, & Epigrammata in unum corpus collegit *Johannes Lucas*, ejusdem Societatis pater, eaque incomparabili hoc tempore Literatorum Mæcenati *Ferdinando*, Episcopo Monasterio-Paderbornensi & Libero Baroni de *Fürstenberg* dedicavit. Subjuxit etiam his carminibus *Observationes Vavassoris* antehac non editas *de vi & usu verborum quorundam latinorum*. Erat enim Vavassor non comptus tantum orator atque poeta elegans, sed & latinæ literaturæ tam sciens, ut nemo magis; unde & tale illi a Johanne Commirio, Jesuita, positum est epitaphium:

*Vavassor jacet hic, quem postquam fata tulerunt,
Ausonia Charites dediticere loqui.*

De cætero quoniam idem Vavassor proferre in lucem cœperat *Petri Johannis Perpiniani*, doctissimi & eloquentissimi Jesuitæ, natione Hispani, *Epistolas aliquot* cum operibus ejusdem non evulgatas, & nescio quo casu derelictas, etiam isthoc affectum ejus opusculum perfecit *Johannes Lucas*, imo has quoque *Epistolas Perpinianæas Observationibus* jam dictis annexuit, eo quod non emendatissimæ tantum sint latinitatis, sed multa, præter cætera, *de locis Rhetoricæ*
commu-

communibus deque erudienda in Græcis latinisque literis juventute complectantur. Eloquentissimum autem fuisse Perpinianum, vel solius Mureti (at quanti Oratoris!) testimonium persuadere cui potest. Ita autem ille Variar. Lect. lib. 15 c. 1 ad Darium suum: Nunquam quenquam audisti, ac ne audies quidem, opinor, in quem illud de Nestore elogium melius conveniret, cujus ex ore melle dulcior fluebat oratio.

CENTUM HISTORIARUM EXAMEN,

sum sententia definitiva in utroque jure & pro utroque foro:

seu Decisiones Theologico-Legales P. F. Cassiani a Sancto

Elia Carmelita Discalceati Mediolanensis.

Bononiæ, 1682, in fol.

ETsi Theologia moralis ad informandam hominis conscientiam, longe utilissima doctrinæ pars sit; tamen illam, per maligna nonnullorum Jesuitarum principia, in scholis Pontificiorum miris modis fuisse corruptam, notius est, quam ut prolixè declarari debeat. Nam famoso ac pestilentissimo illo de *Probabilismo* doctrinæ genere invento, non tantum omnia legis divinæ vincula laxata sunt; sed & sceleribus omnibus porta patentissima fuit aperta. Id quod ante annos non ita multos demonstravit *Ludovicus Montaltius*, publicatis *litteris provincialibus de Morali & Politica Jesuitarum disciplina*, a *Wilhelmo Wendrockio Salisburgensi theologo*, e Gallico idiomate in linguam latinam translatis & cum *Examine Probabilitatis Jesuiticæ, novorumque Casuistarum* a celeberrimo *Rachelio Helmstadii* editis. *Hic Autor*, qui centum hosce casus (ipse vocat *historias*), proposuit atque resolvit, non quidem ubique Moralistarum malignorum rationes sequitur, nec *damnatas* Jesuitarum *propositiones* adprobat; sed tamen multas superstitiosas ac inutiles plane quæstiones admiscet, quas ignorare, Christiano fraudi non erit; v. gr. *Cas. XVIII. An liceat mulieri sub veste virilimentiri sexum, ut degere possit intra septa conventus Regularium, donec edat partum conceptum in sacrilego adulterio cum Superiore ejusdem conventus?* LIV. *An amasus jurans quinque olim suis concubinibus ob affectivam erga illas recordationem, quotidie recitare pro*

singula unam Angelicam salutationem, peccet recitando, vel omitiendo? LXXXII. *An inciderit in pœnas violentium clausuram monialis pergens per longum subterraneum usque ad muri fracturam, in qua partim intra, partim extra super stramentum cum amasio cubabat?* IC. *An monialis fornicaria acquirit sibi, vel monasterio pretium sacrilegarum fornicationum?* LXXXV. *An sit dabilis casus, in quo quis teneatur baptizare aqua rosacea?* XXXIV. *An emens rem cum obligatione solvendi cum pecuniis, quas in ludo lucrabitur, teneatur ludere?* &c. Tractavit etiam aliquos casus, qui ad jurisprudentiam, ut titulus libri innuit, referri possunt: ut XXVIII, *An licite fiat compensatio propter ablata ab eo, qui fraudabat gabellam?* XXXIX, *An venditori sit restituenda res non ei soluta a mortuo emtore, si ab alio creditore tollatur?* & quæ aliæ sunt hujus generis quæstiones inspersæ; quarum multæ quoque statum ipsorum hierarchicum respiciunt, aut disciplinam monasticam corruptiorem. Sub calcem operis *indicem propositionum damnatarum a Pontificibus R. Clemente VIII, Alexandro VII, & Innocentio XI* subjicit: cui annexus est index rerum & verborum copiosissimus, quem claudit Instructio-
ne parochorum & aliorum confessionariorum pro casibus, quorum absolutio vel dispensatio spectat ad sacram Pœnitentiarum seu ad sedem (ut loquuntur) Apostolicam.

TOBIÆ ANDREÆ, Phil. & Med. D.

Bilanx exacta Bilfiana & Clauderiana Balsamationis. Qua ostenditur, D. Clauderi inventam balsamationem non minus ac veterum longe a Bilfiana differre &c. Omnia per modum epistolæ communicata Samueli Andreæ, SS. Th. D.

Ejusdemque & Histor. Professori celeberrimo,

Amstelodami 1682. in 12.

EDiderat Anno 1679 D. Gabriel Clauderus, Medicus Duc. Altenb. & Academicus Naturæ Curiosus, Praxi Medica æque, ac vulgata anno 1678 de Tinctura universali dissertatione, non incelebris, *Methodum balsamandi subjecta humana, aliæque majora sine evisceratione ac sectione hucusque solita, Bilfiana haud inferiorem eam, imo ob certas circumstantias præstantiorem persuasus. Ægre hoc ferens præsens*
Scriptor,

Scriptor, quem plerique historiae Anatomicae gnari unicum Bilsianorum arcanorum conficiam, ac inventorum postmodum possessorem ajunt, ad patrialem suam hanc conscripsit epistolam: in qua demonstrare satagit, illam ipsam D. Clauderi condendi cadavera methodum a Bilsio, suaque inmane quantum differre, & huic dignitate & utilitate longe cedere. Postquam enim Dn. Clauderi candorem & balsamandi rationem laudavit, *primo* urget, Bilsium cadavera integra, sine ulla sectione aut exenteratione antegressa, balsamationi subjecisse; adeoque falli Clauderum, quod concurrente illa hanc a Bilsio praestitam, id est extractas & seorsim preparatas partes rursus repositas fuisse asserat: prolixius declarans, Bilsium finita demum balsamatione, commodioris demonstrationis, aut alterius cujuscunque rei gratia, membrorum separationem & extractionem adornasse, certe minus necessariam habuisse. Et quamvis forsitan quatuor illa cadavera, quae Clauderus olim Roterodami viderat, absque exenteratione non fuissent balsamata (quod tamen non adeo prompte Noster concedit) posse nihilominus omnia citra ipsam ait parari: quod non tantum Bilsius, Auctori arctioris societatis vinculo junctus sancte asseverarit, & anno 1669 in publico Sylvae Ducis theatro praestiterit; sed & ex natura balsamationis Bilsio & Andreae communis sequatur, ipseque Auctor in cadaveribus infantuli, avium, pisciumque, citra plumarum evulsionem, aut detractionem squamarum comprobatum dedit. *Deinde* tantae efficaciae Balsamum Bilsianum, & suum deprædicat Auctor, ut non tantum cadavera, quorum viscera ulcerosa & corrupta (quale illud, quod Bilsius Sylvae Ducis preparatum ostenderat) sed etiam peste extinctorum, & quae per aliquot dies jam sepulta fuerunt, ac putrefieri jamdum coeperunt, in tantum conservet, ut reliquum in integritate sua maneat, id est, ne pars corrupta sinceram trahat: imo foetorem ex putredine contractum per balsamationis hujus vim obtundi, ac tandem plane dissipari, diversis experimentis comprobat. Quod idem quamvis Clauderus de sua quoque balsamationis ratione sibi polliceatur, spem tamen ejus forsitan frustraneam fore autumat; ideo praepimis, quod Clauderus passim fateatur, cadavera sua, antequam ultimam pollinctoris manum experiantur, fermentationibus variis agitari, mephitimque insignem & foetorem cadaverosum spargere, ut vel hinc Clau-

derianam

derianam balsamationem Bilsiana longe inferiorem judicet: quod uti ne sanis quidem cadaveribus a putredine & foetoris exhalatione praefervandis sit idonea; sic multo minus cadaverum jamdum putrescentium foetorem tollere queat: praepriis cum Clauderus liquorem balsamantem per incisionem corporis cavitatibus majoribus infundat; Bilsii balsamum sine ulla incisura exteriora saltem cadaveris alluat. *Tertio* differre etiam Bilsii & Clauderi balsamationem scopo ostendit: quatenus hic exsiccationem, seu mumificationem tantum cadaverum Magnatum intendat, ratione cujus haec aetatem longiorem ferant; Bilsius autem methodum suam primario eo direxerit, ut pervestigandis iis, quae Anatome nondum detexit, cadaver totum flexile redderetur & minutissimae quaeque illius partes dissecari commode possent. *Quarto* non exiguum inter utramque hanc balsamationis rationem discrimen a temporis, quod ipsi impenditur, diversitate intercedere asseverat; ita ut quamvis subjectum majus sine ulla incisione, tres menses Clauderus in liquore balsamante maceret, cum incisione vero sex vel ad summum octo septimanas, adeoque praeparationem intra hoc tempus absolvat: idem tamen hoc de cadavere humano majore tamdiu adeo simpliciter asserere non possit, quamdiu experimentum in tali subjecto non fecisset: quale illum hactenus nondum tractasse diversis argumentis conjicit. De Bilsianis contra cadaveribus se certum esse, ea sine omni incisione praevia, spatio bimestri, ita praeparari posse, ut in mumiam diu perennaturam, nisi ob anatomen in illis ad minutula instituendam flexibilia conservare mens sit, mox mutari queant. Huic *quinto* subjungit, non omnia cadavera, quae ut mumias Clauderus servat, sed pleraque saltem ipsius confessione per octodecim post mumificationem menses sine alteratione, & putrefactionis laebe substituisse; ita quidem, ut quamvis longiorem durationem ipsis praefagiat, hoc tamen non simpliciter, sed sub legitima cura tantum conditione affirmet: Bilsiana vero & sua, non obstante plurium septimanarum anatome, post elapsos jam aliquot annos, adhuc dum belle se habere, nulla, postquam in mumias mutata sunt, balsamationis nova specie in illis instituta. Nec *sexto* Bilsii referre, sive in aere calido & aetivo, sive in frigido & hyemali tempore balsamationem adornet: cum Clauderus frigidiorum & hyemalem potius auram seligat. *Septimo* foetere inter balsamandum cadavera Clauderiana; secus ac Bilsiana faciant,

ciant, in quibus balsamatio fætorem, si quem forte ex putredine concepta jam emittant, superet & penitus extinguat, utut a balsamatione feruentissimis statim exponantur radiis solaribus. Tandem & *octavo* interdum illa post balsamationem & mumificationem ab aeris vicissitudine mollescere, horumque viscera quandam vermiculorum insidiis exposita esse: cum nullum ejusmodi corruptionis vel leve indicium in balsamatis a Bilsio cadaveribus, quocunque anni tempore & aeris temporie observentur.

His omnibus prolixius explicatis, Clauderum præjudicio laborare *Epistolæ* Scriptor ait, dum Bilsianam balsamandi Methodum plane interiisse putat: utut concedat, Bilsium (quem primum Transfusionis sanguinis Authorem pronunciat) & quidem optimo jure, artē hanc studiosissime celasse. Sibi enim artem hanc, Bilsiana adhuc præstantiorem, cognitam, inque balsamandis minoribus subjectis identidem usurpatam, annexis finī *epistolæ* observationibus seu experimentis atque testimoniis confirmat: addens demum coronidis loco, descriptionem quinque illorum cadaverum, olim a Bilsio Marchioni a Caracena demonstratorum, quæ tamen cuncta obstetricantibus Marpurgensium typis jam Anno 1678, in publicum prodierunt.

VITI RIEDLINI ULMENS. PHIL. & MED. D.

ac Poliatr. August. Observationum Medicarum

Centuria.

Anno 1682. in 12.

Medicorum præprimis nonnullorum auctoritate excitatus, præsens scriptor illa, quæ circa morbos & ægros notatu digna observavit, publico exponere non dubitavit: ita tamen ut pauca de signis, tam diagnosticis, quam practicis, pauciora adhuc de causis, addiderit, adeoque in recensendis observationibus seu historiis totus videatur. Finem hujus opusculi duplicem, theoreticum æque, ac practicum, augurari licebit, quatenus ex *observatione* statim *prima* lac, ex decocti amari haustu amarum, pro materia chylum potius, quam sanguinem, habere colligit; per *observationem quinquagesimam nonam* animi pathematum in movendo corpore, in specie mensibus; & per *septuagesimam octavam* imaginationis gravidarum in foetum miram

Anno 1683.

Mm

vim,

vim, dum filius, quod mater gravida herniotomum viderat, sine te-
stibus nascitur, ostendit. Reliquis vero potissimis historiis varias cir-
ca morborum causas & curationes, similesque pratico, ut tali, atten-
dendas circumstantias fuggerit. Dum v. g. *observatione quarta*, fe-
brem pallidam non semper ex obstructione mensium contingere;
Undecima ex utero vermes, quales non nisi ab Humelbergio antea
observatos ait, longitudine dimidiam ulnā superantes, prodiisse, *Deci-
ma quarta* Hypercatharsin pueris & senibus lethalem contingere, &
Nonagesima secunda Antimonium diaphoreticum rite præparatum in
puella, febre maligna decumbente, loco sudoris vomitus & alvi flu-
xum cum mensibus, atque quidem cum euphoria, excitasse,
refert.

Sicut autem singulis suis observationibus aut parallelam alte-
rius cujusdam scriptoris celebris anteponebat seu combinat, aut de ha-
rum scopis ex variis autoribus quædam præfaminis loco monet: ita
demum huic opusculo triplicem indicem, quorum prior Autores &
alios, quorum mentio facta fuit, exponit, alter Observationum ipsa-
rum seriem constituit, ultimus vero res & nomina recenset, annectit.

JOANNIS CASSINI

*Descriptio novi cujusdam rarique Phenomeni cæle-
stis, ineunte Vere Anni 1683, Parisius ab ipso observati, Diario
Gallico Eruditorum XI, d. 10 Maji 1683
inserta.*

Ex Gallico idiomate translata.

Lux quædam, gemina illi, qua Via Lactea candicat, clarior tamen
in medio splendidiorque, & extrema versus debilior, expandit se
per signa, quæ Soli hoc verno tempore percurrere sunt. Animad-
vertere id primum cepi in Observatorio Regio vespere d. 18 Martii, bi-
duo ante æquinoctium: cum, observatis quæ in Saturno contingunt
vicissitudinibus, oculos in prima stella Arietis figerem, quæ Tubospe-
cillis, tanquam ex binis, suarum diametrorum summa ab invicem
distantibus, composita conspicitur. Arietis Taurique asterismi solito
longe lucidiores erant, tertio ab hora septima quadrante, finito jam
ante

ante semihoram crepusculo vespertino. Lux ista a latere occidentali non erat terminata, nisi a vaporibus, duobus tribusve gradibus ibidem super Horizonte elevatis; ejusque pars clarior latitudinem habebat octo aut novem graduum. Extendebatur oblique propemodum secundum Zodiacum; latere septentrionali duas lucidiores stellas in capite Arietis, cujus totum corpus ambibat, stringens. Secundum longitudinem porrigebatur super Pleiades, sensimque circa caput Tauri evanescens in acumen desinebat.

Cœlum in illo tractu erat clarissimum, ita ut stellas sextæ & septimæ magnitudinis illic nudo oculo distinguere liceret: & Claritas illa, utur nubeculæ a Sole illustratæ similis, non impediabat, quo minus parvæ istæ stellæ in ipso ejus medio conspicerentur, ubi illa magis densa apparebat; quemadmodum usu venit per transversum caudas Cometæ intuentibus. Latitudo tamen ejus major erat, quam ut cauda Cometæ cujusdam censei posset; quippe quæ triplo quadruplove maximorum Cometarum, mihi hucusque visorum, latitudinem excedebat. De reliquo similis erat illis, non solum pelluciditate, sed & colore, situsque ad Solem respectu, ad quem juxta longitudinem ferme dirigebatur.

Brevi post etiam animadvertum est, illam cœli motum versus occidentem sequi: intra eadem enim signa motu hoc translata subsistebat, & cum illis sub vaporibus circa Horizontem condebatur.

Anceps hærebam, annon illa exiguo motu proprio septentrionem versus ferretur: lucidiores enim duas Arietis, quas Lux illa latere suo septentrionali initio stringebat, ipsa postea complexa est; id quod deinceps insequentium dierum observationes ratum fecerunt. In hoc tamen neque tunc, nec post plures dies plane certus esse potui; quod extremitas Lucis hujus, ab omni parte nimis dubia, paulatim languesceret, ut longe difficillimum esset, eam præcise definire; accedente diversa aeris, juxta crepusculi distantiam, per insequentes dies claritate, ob quam jam plus jam minus extensa cernebatur. Unde prima apparitione, quæ lapsa post occasum Solis hora contigit, Lux sensibilibior se non nisi ad lucidiores Arietis in latum, & in longum ad Pleiades usque diffudit, quas utrasque paulo post complexas tenuit: quod autem medium atinet, quantum visui licuit percipere, in eodem perpetuo tractu versus medium Arietis comparebat.

Postquam Arietis Taurique signa occidere, non cessavi explorare, utrum adhuc vestigium quoddam Luminis hujus, ea altitudine atque situ, quo ipsum conspectum erat, superesset; nihil insoliti tamen ibidem comperi. Ex quo manifestum erat, id revolutione diurna circa Terram memorata signa sequi; quandoquidem sequentibus diebus una cum illis occidens, in eodem cum ipsis loco erat, quo precedentibus diebus cernebatur: quod juxta Copernicæos idem est, ac intra revolutionem Sphæræ elementaris diurnam, ab occidente in orientem circa axem Terræ, eodem cœli loco fixum permanere.

In hoc itaque statu, a 18 ad 26 Martii, quoties cœlum ab occidentis latere serenum fuit, Lumen illud observavi, citra evidentem animadversionem alicujus mutationis: nisi quod novissima observatione diei 26 non eousque, quo prioribus, versus Tauri cornua extendi, pauloque magis septentrionem versus porrectum videretur. Arietis lucidior, quæ lateri ipsius initio hærebat, tunc plus uno gradu Luci huic immersa erat.

Postrema hac observatione, primam hujus signi stellam detegere non potui, quod humilior esset, vaporibusque profundius conderebatur: qui simul expansionem Lucis a parte occidentali, plus ac in observationibus precedentibus, imminuebant.

Apparebat ergo, citra hoc, illudque quod a crepusculis est, impedimentum futurum fuisse, ut diem Lux ista magis occidentem versus extensa, Solique proxima conspiceretur: qui sub initium ejus in penultimo gradu Piscium constitutus, a prima Arietis non nisi tringenta; & postrema observatione d. 26 paulo plus viginti duobus gradibus distabat: ita ut si Lucem illam præsentem Sole licuisset oculis usurpare, huic speciem comæ circumpositura fortassis fuisset.

Ab hoc tempore, Cœlo vesperi ab occidente nubilo, an Lux hæc dissipata esset, exploratum habere non potui; nisi 14, 22, 24, & 28 Aprilis. Tunc, licet crepusculo finito signum Arietis jam occidisset, eadem Lux in signo Tauri se offerebat, ad ejus boreale Cornu usque protensa; appellebatque latere septentrionali ad caput Medusæ & genu meridionale Persei, cujus pes australis claritati ejus immersus erat.

His ergo postremis observationibus longe evidentius atque precedentibus comperi, Lucem hanc septentrionem versus progressam esse: id quod impedimento fuit, quo minus illa tam cito per crepusculum

lum vespertinum extingueretur, dum Sol interea signo Tauri se admoveret.

Comparatio Phænomeni hujus cum aliis similibus, notabilisque circa hanc materiam animadverso.

Difficile fuerit in historia lapsorum temporum Phænomenon huic novo Lumini per omnia simile reperire, quod pluseculis diebus in iisdem coeli signis, citra motum proprium satis evidentem, & cum tanta, præcipue in latum, extensione, citraque Cometæ alicujus, cui originem debuisset, apparitione perstitisset.

Quoad ultimam tamen hanc, & cæteras, durationis, status, directionisque ad Solem circumstantias, plurimum recenti huic convenit, quod Bononiæ anno 1668 tuac conspexi, cum regio jussu honor mihi deferretur, Regiæ Scientiarum Academiæ censeret. Erat id Semita seu Via luminosa, caudæ Cometicæ similis, quæ spatium in longum occupabat 30 graduum, unius & dimidii paulo plus in latum.

Observavi eam 10 Martii die e vaporibus, qui prope horizontem erant, & asterisimum Ceti tegebant, exire, latere orientalem versus pedem Orionis, occidentali Solis locum versus directam. Longitudo ejus, ut hujus, ad signa Arietis & Tauri se referebat; sed insignem latitudinem australem habebat, mutabatque situm inter Fixas, motu versus orientem & septentrionem proprio, per quem dietim ad sidus Orionis magis accedebat. Apparuit usque ad 19 Martii diem, & hoc novem dierum spatio diversas Eridani Fixas, ut tamen eas visui non subtraheret, transiit.

Refert Dominus Chardin, in Libro suo de coronatione Solimani Regis Persici: *Idem phænomenon anni 1668, in metropoli cujusdam provincie Persicæ d. 7 Martii, qui secundus erat apparitionis dies, observatum; & Ispahani, quæ Regni metropolis est, 10 Martii hora 7 post-meridiana. Apparuisse in parte australi, & secutum esse primum mobile, cum longitudine 30 gr. 32 min. quod nostræ observationi consentaneum est, latum fuisse undique ferme equaliter 6 gr., quadruplo plus ac mihi Bononiæ comparuit; ubi nihilominus fuere, qui latius æstimarent: difficile tamen erat latitudinem definire, quod extrema versus debile esset, sensimque deficeret. Addit, elevationem ejus partem versus Orionis balneum & flumen Eridanum fuisse.*

Mihi erat versus Eridanum, balteo Orionis longe septentrionaliore & occidentaliore. Longitudo, quam is ipsi 72 gr. tribuit, & latitudo ab Ecliptica trium graduum, non magis conveniunt dicto situi.

Subjungit, *extremitatem ejus inferiorem fuisse Ceti, aut flexuram Eridani*, quod exacte consentit observationi meæ, quæ eandem ad ventrem Ceti, qua flexuram Eridani tangit, collocat; citra respectum longitudinis & latitudinis, extremitati huic ab ipso tributa, ubi errorem commissum esse numerorum apparet. *Persas*, ait, *id appellasse Niazach, h.e. lanceolam, a figuræ similitudine. Dixisse eos, nunquam sibi visum, nec fando ab aliis, de ejusmodi phænomeno quicquam accepit, quamvis Cometa censeretur, cujus caput sub occasu conditum esset, ut super horizonte non posset observari.*

Occasione tamen hac ostendi, Phænomenon hoc cum alio quodam simili, bis mille annis hoc antiquiore, miram habuisse convenientiam: cum eo scilicet, quod Charimander, referente Seneca l. 7. quæst. natur. Anaxagoræ observatum tradit, grandis insolitique luminis, quod magnitudine amplæ trabis per multos dies fulserit; illove, quod idem Auctor Callistheni observatum ait, ignis effigie in longum extensi, antequam Burin & Helicen, amplas Achaia urbes terræ motu absorptas mare absconderet: quodque Aristoteli Cometes fuit, qui a principio ob nimium ardorem non apparuerit, sed procedente demum tempore, cum minus flagraret, visus sit.

Dicitur Philosophus 6 cap. l. i. meteororum, de Phænomeno isto, quod tempore terræ motus & inundationis Achaia in cælo visum est, disserens, id jam magnum Cometâ, jam magnum sidus appellat; memoratque, circa occasum æquinoctiale (quemadmodum & nostrum) apparuisse: & recensitis notatisque pluribus aliis similiû phænomenorû exemplis, subjungit, ingens illud sidus, de quo ante dixerat, hyeme, aura frigidissima & vespere maxime sereno, anno quo Aristeus Archon Athenis regnasset, fulsisse: primo die, ante Solem scilicet occidens, non comparuisse; sequente die parum visum, quippe, Sole ante se parva distantia relicto, occumbens; lumen suum ad tertiam usque cœli partem saltus forma porrexisse, atque hanc ob causam Viam nuncupatum; ascendisse usque ad cingulum Orionis, ibique dissipatum: quod & accidit Viæ luminosæ Anni 1668.

Seneca, cui Phænomenon istud Cometes est, Ephorum mendacii & im-

& imposturæ arguit, dicentem, cum in duas stellas divisum esse: quod, quamvis per totum orbem idem observatus, & prælagium inundationis duarum illarum urbium habitus fuisset, solus ipse sustinuit. Quamvis igitur ejus apparens magnitudo luminis certa fuit, & testimoniis omnium observatorum suffulta, non tamen in determinanda ipsius specie omnium consensus erit; sicut etiam contigit circa Phænomena familia nostri temporis.

Sunt & aliæ Cometarum ambiguarum historię, de quibus non nisi magnum aliquod lumen visum est, qualis observatus est post 10, usque ad 23 diem Nov. anno 1618, versus Hydræ fidus in hemisphærio australi, ante insignem Cometam, qui in parte cœli borea sub finem dicti mensis fulsit, duravitque ad finem Januarii anno 1619.

De Natura hujus Luminis.

Lumen hoc insolitum non est sine materia ad Terram radiante; sive ipsa ex se sit luminosa, sive radios suos reflectat aut refringat, a Sole aut alio quopiam corpore luminoso, aut immediate, aut median- tibus aliis corporibus, venientes: & vero directio, quam longitudo ipsius ad Solem habet, ansam suppeditat statuendi, illud ab ipso Sole derivari.

In Synopsis observationum mearum Cometæ anni 1681 num. 12 sustinui, diffusam in Æthere materiem esse posse, reflectendo lumini idoneam, quemadmodum in atmosphæra nostra contingit; eamque in orbita Cometarum, ubi Æther jam plus jam minus purus est, offendi, & caudarum Cometicarum phænomenon, cæterasque, quas illi subeunt, vicissitudines efficere posse.

Quando ergo Lumen hoc tam colore, quam claritate, tenuitate, & situ ad Solem, geminum est lumini Cometarum; credibile est, materiam id ad nos reflectentem ejusdem esse naturæ: sive Cometa ibidem sit, sub radiis Solis absconditus, a quo illud originem trahat (id quod tamen asseverare non auderem, quandoquidem latitudine sua adeo differt ab omnium, qui hucusque observati sunt, Cometarum caudis) sive radios suos immediate a Sole recipiat.

Sicut enim phænomena in aere conspicimus, solarium radiorum immediate advenientium; aliorumque similium, interventu Lunæ appulso- rum, refractione & reflexione producta, qualia sunt Irides & sideris

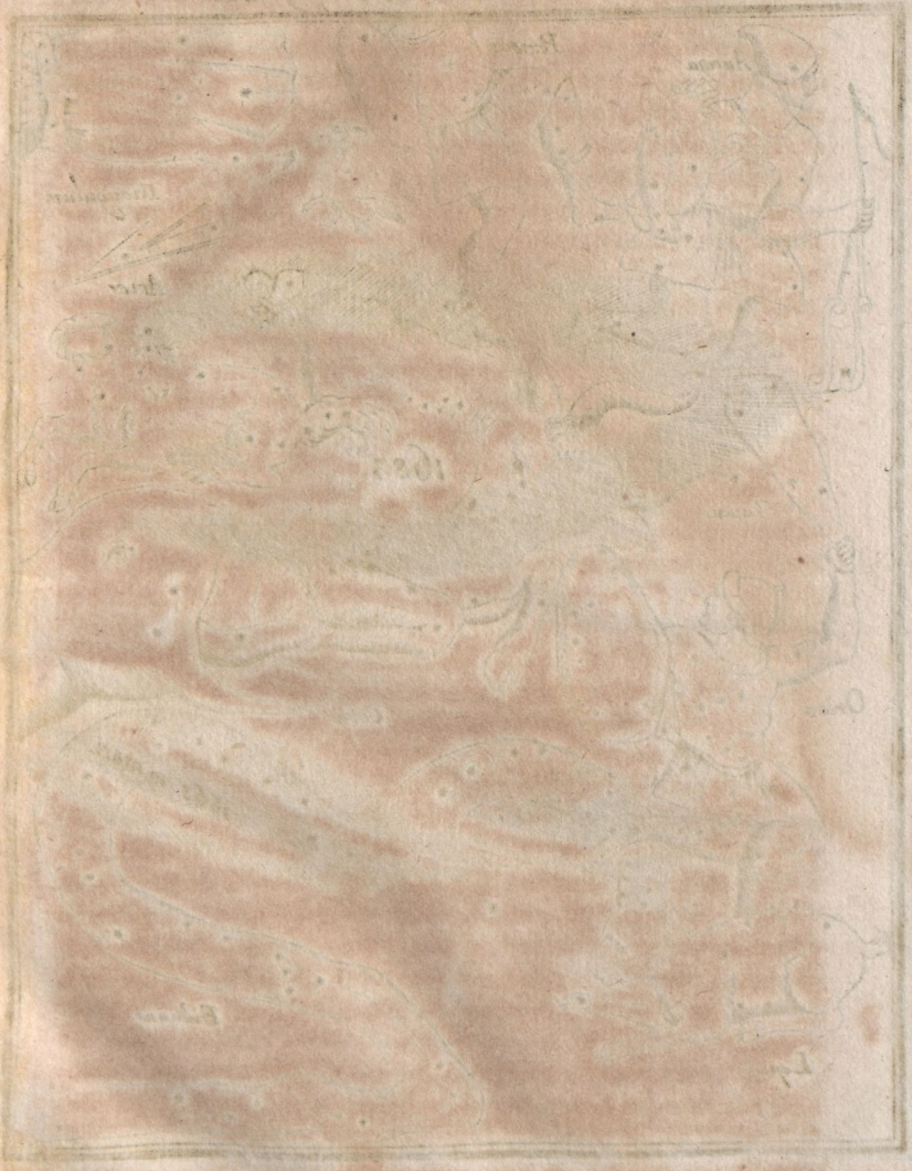
fideris unius aut alterius Halones : non erit absconum, similia etiam phænomena, in materia per Ætherem sparsa, a Sole, sive immediate, sive interposito cujusdam corporis Cometici, formari. Ea ipsa materia fideris alicujus lumen ad nos reflectere posset: quale quid accidit, certis Fixis aliquando comam quandam adsciscentibus, quod non tantum juxta Ægyptiorum observationes, sed propria sui ipsius contigisse testis est Aristoteles, visa hoc modo stellarum aliqua in coxa Canis majoris, principio quidem obscuriori, intentis tamen oculis satis manifesta.

Notandum est nostrum Lumen in eodem tractu apparuisse, quem plures Cometæ hujus seculi, annorum nimirum 1652, 1665, 1672, 1680, alique plures seculorum præcedentium, in ea sibi Fascia obviantes trajecere, cui in Tractatibus meis, ob frequentem Cometarum transitum, *Zodiaco Cometarum* nomen feci.

Conjectura de distantia materia hujus luminosa.

Quantum ad distantiam substantiæ, quæ subjectum est hujus Luminis, aut medium, quo id, sive per reflexionem sive per refractionem, Terris allapsum est, determinari illa mensura satis justa per parallaxin non potest; præcipue ob ambiguum ipsius terminum, qui obstitit, quo minus accurate ad stellas fixas diversis noctis horis, diversisque Terræ locis compararetur: eam tamen ingentem esse, ex circumstantia motus diurni 24 horarum, quo sidera æmulabatur, cognoscere licuit. In communi enim Hypothesi, quæ venti rabies toto mense per acrem materiam hanc citra dissipationem propellere posset, tanto cum impetu, quali uno die totam Terram circumvixit, talique ordine, ut eadem perpetuo sidera respiceret? Et in Copernicæa, qua vi illa motui Sphæræ elementaris diurno ab occidente in orientem continue reniteretur, ut neque abriperetur, neque dissiparetur? Necessè ergo est fateri, materiam hanc esse supra Sphæram elementarem, & consequenter in Æthere. Pensato etiam motu ejus proprio nimis exili, eam longissime versus regionem Fixarum elevatam esse, supponere cogemur.

Non abs re Veteres, illos Planetarum versus Fixas magis elevari judicarunt, qui harum motui communi propiores essent, proprioque motus minus haberent. Nec alia ipsis ratio, Saturnum super omnes

omnes reliquos Planetas evehendi & infra hunc Jovem collocandi, de quo nemini Astronomorum deinceps plus 20 aut 30 seculis fuit dubium.

Iidem ipsi circa hoc confirmati sunt novis hypothefibus, quæ phænomenis motus illorum repræsentandis inferviunt, utut inter se differant, sibi que invicem alicubi adversentur, ut Copernicæ Tycho-nicæ & Ptolemaicæ. Harum quælibet ordinem Planetarum superiorum Veteribus statutum, per principia sibi propria demonstrat, cum impossibile sit, independenter hoc a quaque hypothefi facere: duobus istis Planetis parallaxin sensibilem, ob exiguam inter Terræ & circuli ipsorum Diametros proportionem, non habentibus.

Non incongrua igitur ratione novorum objectorum situs in mundo, ex comparatione eorundem motus ad motum corporum nobis cognitorum determinatur: qualia per observationes Astronomorum, diversis distantis, secundum differentes gradus velocitatis apparentis, sunt disposita.

Figuram luminis hujus quod 1683 a d. 10 Martii ad finem Aprilis, observatum est, nec non illius, quod anno 1668 comparuit, exhibet TAB. VII. Tabula præfens.

OLAVI BORRICHII DISSERTATIONES

*Academice de Poetis, publicis disputationibus in Regio
Hafniensi Lyceo assertæ.*

Francofurti Anno 1683. in 4.

Ilustre jamdudum inter seculi hujus Medicos Chymicosque nomen est *Olavi Borrichii*, Danus, ex quo dissertationem illam longe eruditissimam *de ortu & progressu chemia, Hermetis item sapientiam a Conringianis animadversionibus vindicatam, & docimafticæ metallicæ* in lucem evulgavit. Sed posteaquam tractatum *de lingua pharmacopæorum, de causis diversitatis linguarum, etatibusque latine lingue*, factusque id genus plures in orbem emisit literarum, infinitæ lectionis, judicii que acerrimi philologus, criticus ac polyhistor abs nemine non fuit agnitus atque deprædicatus, quemadmodum & in tractatibus illis chemicis, non oculatissimum tantum arcanorum chemicorum indagatorem, sed & floridissimæ latinitatis scriptorem le-

Anno 1683.

N 2

gentibus

gentibus omnibus sese prodidit. Sed luculentissime idipsum nunc patet ex dissertationibus ejus academicis, in academia Hafniensi ab anno 1676 ad annum 1681 assertis publice, & hoc anno iterum evulgatis. Nam in hisce poetas Græcos atque Latinos, atque ex his quidem illustriores percenset omnes, & quid in illis palmam censoriamve mereatur virgulam, accurate discernit, candideque edisserit. Dissertationibus præmittitur præfatio ad lectorem, in qua nonnulla excerpit ex iis, quæ aut plures annos de epopœia Aristotelica docuerat publice. Ostendit autem Aristotelem jus epicæ poeseos nimis arctis circumscriptis limitibus, pennasque adeo liberioris alioquin spiritus poetici plus justo circumcidisse, dum dicitur, poetæ epico canendam esse actionem unam, & quidem, non quæ vere gesta sit, sed quæ fieri & quomodo fieri possit. Hujus enim legibus si sit standum, innumeros poetas e censu poetarum morose excludendos fore, qui vel unius principis vel plurium facinora præclara, sed varia simul enarrant; nullam etiam historiam Biblicam, nec quicquam eorum, quæ vere contigerunt, argumenti esse epici &c. Liberiorem itaque epico campum permittendum existimat Borrichius, *Aristotelem non esse normam rerum aut artium, sed illum ipsum ad normam quoque redigendum*, asserens.

Dissertationes ipsæ in universum sunt septem, quarum duæ priores in Græcis, posteriores quinque in Latinis poetis recensendis sunt occupatæ. Ac in prioribus quidem, postquam autor artis poeticæ incunabula, multiplicemque ejus usum diserte, ut solet, exposuit, poetas Græcos in certos digerit ordines, epicos scilicet, elegiacos, lyricos, (quibus dithyrambicos etiam & jambicos annectit,) & dramaticos seu tragicos & comicos. Recenset autem Græcos tantum, non alibi etiam natos, qui Græco idiomate poemata condiderunt, quod in *Italica sua Poetarum Græcorum Historia* Neapoli Anno 1678 in fol. edita *Laurentius Cressus* Baro de Pianura præstitit; & recenset quidem secundum seriem ætatis temporumque, quibus floruerunt, cursum, editiones ubique illorum atque interpretes coindicans, & versus ex iisdem aliquot, ut ex ungue cognosci leo possit, subjungens. In Latinis autem poetis recensendis ordinem potius ætatis, quam classis peculiarium intuetur, eo quod plures Latinorum in genere veruum mixto versentur, atque adeo ad varias pertineant classes, vatumque

tumque insuper lyricorum, tragicorum, comicorum apud Latinos rarior, epicorum autem atque elegiacorum longe densissima sit nubes. Incipit autem a Livio Andronico, qui A. U. C. DXIV floruit, poetasque ab ejus tempore omnes, qui quidem clarioris præ cæteros sunt nominis, ad *initia* usque seculi post C. N. XIV enumerat, accuratum circa omnes *Tarpam* atque Aristarchum agens, nec editiones tantum optimas significans, sed & gemmas ex illis nonnullas assuens, ut velut ex *fibria* de texto reliquo judicare cuivis liceat. Ad ea autem tempora dum evagatus est Borrichius, nec barbaros illos & lutulentos, ut sic dicam, poetas præterire sicco pede sustinuit. Erat enim tum poësis foëdis barbaris squalida, leoninorum versuum crepitaculis horrida, imo & legis *pediæ*, colorisque poetici, certe majestatis prisca plane immemor. Sed mitiora spirare cœpit, postquam circa medium seculi XIV Franciscus Petrarca, Florentinus, inclaruit. Hic enim cum barbara adhuc tempestate illa epico carmini admovisset manum, poetas ævi sui omnes longissimo post se reliquit intervallo. Cujus vestigia cum infiniti propemodum ad nostra usque tempora sint secuti, Borrichius selectiores dissertationibus reliquis recenset, non temporum amplius, quibus florere, seriem, sed ordinem alphabeticum, ut promptius quærenti inveniantur, sequens. Aufspicatur autem ab Italis, ut apud quos lux hæc primum & nata & propagata est; deinde ad Gallos divertit stylum, paucisque deinde Hispanis & Lusitanis enarratis (nam illi & in hoc genere pauciores deprehenduntur & rarius illorum ad nos opera transferuntur) Germaniæ Latinos centum & viginti quatuor admodum longo ordine enarrat, eosque clariore tantum & melioris præ cæteris notæ. Nam poetarum in Germania, si usquam, largissima est seges; quemadmodum & ipse Borrichius hic loci scribit, in sola bibliotheca regis Daniæ centum & plures numerari Germaniæ poetas, a se hic non attactos. Germanos poetas excipiunt Belgæ, hos Angli & Scoti, qui quidem ad Borrichii notitiam pervenere. Nam & vatum in regno illo est affatim, ex una siquidem academia Oxoniensi reditum Carolo regi centum admodum sunt gratulati, nec pauciores morienti principi Henrico, germano regis, ut & nuptiis regiis cum Catharina Lusitana, referente Borrichio, assurrexere. Tandem ex vicinia, Borussia videlicet & Polonia, paucos cum attulisset justisque laudibus exornasset,

Pastoriam puta, Sarbievium, Dacium, Vincentium Fabricium, Titium &c. ad Danos suos censor delabitur, omnisque priscis intra suam, patrum, & avorum subinde memoriam se continet. Attingit autem & hic celebriores tantum, & quod solenne ejus fuit per omnes dissertationes, flosculos ex illis amœnissimos, ut totus exinde æstimari hortus possit, interspergit; & quemadmodum vernaculos quoque poetas illustriores Italarum, Gallorum, Hispanorum, Lusitanorum, Germanorum, Belgarum, Anglorum & Scotorum, post Latinos recensitos, nullibi tacuit, ita vernaculos quoque Daniæ suæ vates, imo & poetrias clarissimas, quod & alibi factitavit, immortalitati in hoc libro consecravit. Sed cum inter poetas Daniæ Latinos duo *Borrichii, Claudius & Petrus*, velut stellæ effulgeant, his meritissimo suo adjungendus venit hic *Olaus Borrichius*, quippe qui non in censura tantum poetarum, sed & in carmine pangendo vix quenquam habet superiorem. Poëtas haut trivialis documentò vel sola esse potest elegia ad poetas, quorum nomina in hoc libro attinguntur, directa; brevis illa quidem, sed tersa, vivida, & ab ipso Phœbo dictata, quæque reliqua ejus argumenti varii poemata, intra Vestæ sacrarium adhuc delitentiâ, impatienter sitire nos facit. Sed commodum se nobis offert *Thomas Bartholinus*, Danus, isque uti medicus, ita & poeta optimus, qui præclarum illud de cive suo in tractatu *de Medicis poetis* perhibet testimonium: *Olaus Borrichius, medicus regius & academicus, secundas in poemate partes jure & eruditi orbis confessione occupavit, ne primas dicam. Penetrasse eum in artis poetice arcana Parnassus in nuce editus fidem facit, in quo Smetii, Gloneri, Riecioli, Cavalli aliorumque industriam accurate superavit. Augusto deinde poemate augustissimo regi Friderico III publico Academia nomine gratulatus est, & in Laboratorio Borrichiano describendo, oculorumque operatione decantanda, firmam facilitatem ostendit.*

PETRI MULLERI J.C. JURISPRUDENTIA
Elementaris ad ordinem institutionum Imperialium
directa, & 53. disputationibus ventilata.

Jenæ, 1683. in 4.

Qui jam dudum, editis pluribus dissertationibus Juridicis omnigenam Jurisprudentiam spirantibus, inclaruit Autor Consultissimus,

mus, ante annos aliquot munere Professorio in Academia Salana ornatus, operam dedit, ut officio huic suo non cum dedecore fungeretur, sed Juventutem sibi conereditam ad sacram Themidem via quasi regia duceret. Qua propter cum initio Professuram Juris extraordinariam accepisset, *titulum ultimum ff. de Regulis Juris antiqui*, non solum legendo, sed etiam 40 Disputationibus publicis expositum absolvit: Posteaquam vero ordinaria Institutionum Professio ipsi obtigisset, suarum partium esse existimavit, disputatoris exercitiis studiosam pubem exercere, ut alacrior & diligentior quisque in evolventa una alterave controversia evaderet. Tali igitur forma opusculum edere ipsi placuit, ut esset totius legitimæ scientiæ compendium, propterea etiam titulo Jurisprudentiæ Elementaris insignitum. In quo, ut ipse in præfatione ad Lectorem profitetur, non in solius textus expositione acquievit, sed longe plura quoque comprehendit, ut in tabula quasi conspici possint Legum ænigmata, & quæ in vasti juris libris continentur. Subjuxit etiam disputationibus 53, quibus Jurisprudentiam hanc Elementarem inclusit, quinquagesimam quartam de processu Judiciario agentem, Corollaria itidem, disputationibus singulis antea annexa.

*DES OFFICES DE JUDICATURE EN
general &c. par Mr. Borjon. A Paris 1682. 12.*

De officio Judicis in genere, Autore Dn. Borjonio.

Parisiis 1682. 12.

Profitetur Autor in Præfatione hujus opusculi se istud ex opere magno omnes decisiones Juris Romani, Gallici & Canonici ad usum modernum accommodatas continente collegisse: Et quidem, addit, præter hunc tractatum se adhuc alios duos ex prædicto opere compilasse, quorum unus agat de *Parochiis*, & de Decimis, Novalibus, Portionibus congruis, Residentia, Tributis, Juribus Parochialibus, Rationibus, Sepulturis, Domibus Parochialibus, Patronis, Juribus honorariis, Foundationibus, Proclamationibus, Baptismo, Accidentiis, Aqua benedicta, Exequiis, & omnibus iis,

quæ Parochis scitu sunt necessaria, tractet; alter vero *Officia Ecclesiastica* explicet, puta Legatorum, Delegatorum & Subdelegatorum, Officialis seu Judicis Ecclesiastici, Officialis Metropolitanæ & Primatis, Promotorum, Concionatorum, Inquisitorum Fidei, Fabricatorum, Custodum, Syndicorum & Procuratorum Cleri: Se confecisse insuper Indicem omnium materiarum in isto magno Opere contentarum. Ipsum vero hoc Opus elaboratum esse spatio sesquisecolari & compositum ex pluribus Codicibus in Folio; hos inter Jus Romanum & Edicta Regum Galliæ duorum saltem Voluminum numerum adimplere, ac adeo facile de labore a Compilatore impenso constare. Cæterum quod præsentem tractatum attinet, complectitur ille 454 theses succinctas pariter ac perspicuas, in quibus Autor generaliter ea, quæ ad ætatem, vocationes, inquisitiones, examen, receptiones, salaria, pensionem annuam, præcedentiam, sessionem, inhabilitatem, negligentiam, recusationes, abdicaciones, depositiones officialium judicialium totius regni pertinent, exponit, & Lectorem tum ad varia edicta Regum, tum ad Jureconsultos Galliæ, potissimum autem ad Rocheflavineum de Parliamentis, & Loeseum de officiis hereditariis remittit.

*FRANCISCI SADARINI JCTI
Mediolanensis Responsa cum Rebus
judicatis.*

Bononiæ, 1681. in fol.

Qui hodie ad Jus Civile appellant animum, duobus iisque diversis plane itineribus incedunt. Plerique eorum, ubi Grammaticorum atque Rhetorum præceptis utcunque tincti sunt, mox leviter gustatis Dialecticæ principiis, cæteris autem Philosophiæ partibus ne a limine quidem salutatis, nulla antiquitatis cognitione, nulla Græcæ linguæ notitia instructi, Icaro prorsus ausu Jurisprudentiæ cœlo sese credunt, ac tum demum in magnos Justitiæ Sacerdotes evasisse putant, quum multarum legum non intellectarum farragineum uno spiritu citare, ac crudis suis studiis in forum propulsis, Judicum cancellis obstrepere, miserorumque clientum marsupia evacuare didicerunt. Quemadmodum verò hæc inania fori tintinabula & clamorosa
rabulæ

rabulæ non nisi in Sapientiæ Civilis opprobrium & ferendis ex lite litibus nati factique videntur: ita illi e contrario veram non simulatam Jurisprudentiam affectare censendi sunt, qui politiori literatura & Philosophiæ sacris probe imbuti, Jus Civile ad altiora & superiora principia revocant, neque vel Ulpiano, vel Paulo, vel Papiniano, vel ipsi denique Justiniano tam cæco assensu blandiuntur, ut non identidem ad naturalia recurrant præcepta, ipsosque adeo fontes limpidissimos, e quibus amplissima illa Juris Civilis flumina in omnem fere orbem Europæum dimanarunt, invifant. Cum enim Jus Romanum arbitrarium, perinde ac alia Jura quævis positiva, in his, quæ *ἄν τὸ πᾶσι* accidunt, constitutum sit, adeoque varia in eo deprehendantur *ἑλλείμματα*, nemo rectius utiq; ac felicius, cum perorandis tum dijudicandis causis præesse poterit, quam qui solidiori Philosophiæ, Præcticæ cum primis, apparatu succinctus, istos legū arbitrariorū defectus commoda interpretatione supplere, & quid justum, quid utile Reipublicæ, pariter ac privatæ, sit, ubi vis discernere, verasque juris & æqui causas ac fundamenta inquirere novit. Sane hac ipsa de re jam pridem æterna laudum præmia meruerunt viri summi, Guilielmus Budæus, Andreas Alciatus, Franciscus Hotomannus, Andreas Tiraquellus, Barnabas Briffonius, M. Antonius Muretus, Jacobus Cujacius, Franciscus de Victoria, Didacus Covarruvias, Ferdinandus Vazquez, aliique, qui superiori sæculo primi omnium nobilissimum Juris Civilis studium conubio longe auspiciatissimo partim cum elegantioribus Musis & Græcarum æque Romanarum antiquitatum peritia, partim vera Juris æterni Philosophia maritarunt. Hos eadem nominis non intermorigata fama inter nostrates secuti sunt Hubertus Giphanius, Conradus Rittershusius, Udalricus Zasius, Bachovius, Sutholdus aliique celeberrimi Jcti, quorū doctissima solertissimi ingenii monumenta passim adhuc veneratur orbis eruditus. Quibus veris ac gravibus, veterumque illorum simillimis Justitiæ mystagogis meritissimo jure accensendus etiam est SADARINUS noster, quippe qui in his ipsis quinquaginta Responsi usque ostendit, quantum adjumenti juxta ac ornamenti Juridicinæ ferat humaniorum literarum & sanioris Philosophiæ cultus. Neque enim in iis solum causas arduas ad stateram domesticæ ac Romani Juris accurate expendit, sed etiam rationes legum **civilium morales** solerter passim indagat, nonnunquam vero defectus

carum

earum & rigorem, ubi ab universali recedunt, petris e Practica Philosophia subsidiis, supplet ac emollit, nec raro ad auctoritates & testimonia veteris Græciæ atque Latij Sapientum provocat: Plane ad eorum exemplum, quorum responsa Pandectis inserta sunt, qui in decidendis ac definiendis quæstionibus hinc & inde Aristotelis, Ciceronis, Chryssippi, Demosthenis, Draconis, Hippocratis, Homeri, Platonis, Solonis, Xenophontis aliorumque meminerunt. His gravioribus atque seriis dulcia ubique maxima cum jucunditate miscet, qualia sunt, quæ de bibliopoli, bibliothecis, libris, de typographia, typographis atque charta Resp. X, de hasta fiscali, ejus origine & significatione Resp. XIII, de delatoribus & quæstoribus Resp. XIV & XV, ac de ludo chartularum ac alca Resp. L, erudite non minus ac copiose differit. Ad calcem adjecta sunt Responsa duo, unum *Picenardi*, senatus Mediolanensium Præsidis, alterum *Sertorii*, Senatoris & Advocati Fiscalis, quorum, perinde ac aliorum argumenta, præmissus in fronte libri catalogus sincere exhibet. Coronidis locum occupat alius rerum locupletissimus index.

CLAUDII COLUMBET SENATORIS

Paratitla Digestorum.

Parisiis, 1682. in 12.

HOC, quod ordinem Digestorum examussim servat, opusculum, *Ha CL. Columbet*, quem summa Juris peritia, patrocinante perpetuo literatorum Mæcenate, purpurato Richelio, ad senatorium munus in principe Galliarum curia quondam evexerat, in usum cupidæ legum juventutis fuit compositum. Quod cum per plurium manus atque calamos volitans, a typographo quodam lucri avido mendis ac erroribus inquinatissimum evulgaretur, ipse mox Auctor autographum ad Franciscum Cottinum, Antecessorem Parisiensem misit, curis secundis subjiciendum. Jamque in eo erat Columbetus, ut opus viri doctissimi manibus perpolitum ac elimatam luci committeret, cum denuo nova editio ex alio corruptissimo exemplari prodiret in publicum. Hinc tertia vice hic libellus prelo subjectus & ex Cottini aliisque MSS. locupletior redditus est, qui tamen, præteritis jure patrio & consuetudinibus Gallorum propriis, non nisi placita juris Romani pandit.

THEOPHILI ANTECESSORIS

Institutionum Libri quatuor ex Jacobi Curtii latina interpretatione cum notis ac animadversionibus JO.

*DOUJATII, Antecessorum Parisiensium & Regionum
Professorum primicerii.*

Parisiis 1681. in 12.

Quo seculo floruerit Græcus ille, isque doctissimus Imperialium Institutionum paraphrastes, quem plerique Theophilum, alii cum Cujacio Theophilizem appellant, non una omnium est sententia. Haud defuerunt enim, qui eum Justiniano fecere *συνχρονον*, nec alium ab eo putarunt esse, quam qui in præmio Institutionum, & præfatione de Confirmatione Digestorum secunda, nec non Constitutione de novo Codice faciendò ipsimet imperatori memoratur. Sed hanc opinionem errorem longe maximum jam suo tempore vocavit celebratissimum inter JCtos nomen, Carolus Annibal Fabrotus, qui hunc Theophilum Justiniano multo juniorem, antiquiorem vero auctore Basilicorum fuisse, & præter hanc elegantissimam paraphrasin, plures eruditissimi ingenii fœtus, qui tamen injuria temporum perierint, reliquisse, adductis in medium aliquot non levis momenti argumentis, censuit. Quod si hoc veri aliquid habet, delituit hic fidelissimus interpres, & cum blattis ac tineis per sexcentos annos coluctatus est, donec eum superiori seculo profligata barbarie, quæ spississimæ noctis instar bonis literis tenus hac incuberat, e tenebris protractum, luci primus redderet non vulgaris doctrinæ JCtus, *Viglius Zuichemus*, qui textum Theophili Græcum Basileæ in folio minoris formæ A. 1534 excusum, cum proluxa præfatione ad augustissimum Cæsarem, Carolum V. publici juris fecit. Haud multo post hunc ipsum optimæ notæ auctorem ore latino loqui fecit *Jacobus Curtius*, JCtus Brugensis, quam versionem deinde A. 1587 *Dionysius Gotofredus* cum græco textu & Justiniani verbis conjunxit. Hujus industriam secutus *Carolus Annibal Fabrotus* novam plane editionem molitus est, in qua non modo ductu trium librorum veterum, e Regia Bibliotheca acceptorum, Græcum Viglii exemplar multis in locis emendavit, sed latinam quoque interpretationem textui authentico re-

Anno 1683. O o sponden-

spondentem, additis quibusdam scholiis, concinnavit. Cum vero hæ & aliæ Theophili editiones vix amplius profarent publice venales, hinc non immerito suarum partium judicavit esse primarius in regia Parisiensium academia Antecessor, JO. DOUJATIUS, ut hic longe utilissimus liber, in singulare Studiosorum Juris emolumentum, denuo luci publicæ, dempto tamen textu græco, exponeretur. In quo quid præfiterit vir clarissimus, en! ipsis ejusdem verbis accipe: *Interpretationem (Curtianam) ubi opus videbatur, correxit; opus ipsum tum selectis VV. CLL. JACOBI CUFACII & CAR. ANN. FABROTI, tum suis notis illustravit, auctoris errores appictis ad marginem asteriscis indicavit, initium ac summam cujusque paragraphi, quo facilius hæc interpretatio cum institutionum textu comparari posset, ad latus adjunxit, & paraphrasin a mera versione distinxit.*

Succincta HISTORIOLA

De tribus Conjunctionibus magnis, Saturni scilicet, Jovis, nec non Martis,

G E D A N I,

Exeunte Anno 1682, & initio Anni 1683, ad 28 Maji st. n. usque

a

JOHANNE HEVELIO,

observatis.

Ex epistola illustris hujus Viri Lipsiam transmissa.

Mense Septembri anni præcedentis 1682, cum cometa sese oculis nostris prorsus subduxisset, cœpi tres superiores planetas Saturnum, Jovem, & Martem, qui haud multum ab invicem distabant, atque ad conjunctionem vergebant, aliquanto crebrius & diligentius, a die scilicet 17 Sept. novo nostro sextante orichalcico, per plurimas distantias a diversissimis fixis, quandoque etiam micrometro, quando fieri potuit, dimetiri; ut suo tempore ipsæ observationes docebant. Hac vice solummodo Tibi, Vir Præclarissime, in gratiam Astrophilorum primum referam, quid die 27 Sept. st. n. a me peractum sit; eo præsertim attento, quod nonnulli spem fecissent ea ipsa die, Lunam corniculatam decrefcentem omnes tres modo dictos planetas

planetas omnino tecturam; quæ occultationes ut rarissime, & quidem simul una eademque die accidunt, sic sane merentur observari a quibusvis rerum cœlestium scrutatoribus. Quare & ego officio meo nolui deesse; sed summo mane, ab hora secunda, ad solis occasum diligenter his congressibus invigilavi: & utut hæ occultationes de die incidere, sperassem tamen me optime omnino notaturum; sed cœlum omnino nubilum ab ipso Solis exortu, ad occasum usque id minime indulsit. Mane, hora 3 cœlo aliquanto sereniori, lunam, tum tres reliquos planetas nudo quidem conspexi oculo; sed luna eo tempore adhuc ad septem circiter gradus removebatur s. s. f. occasum versus; unde certo concludere poteram, ante meridiem lunam motu suo reliquos tres planetas haud assecuturam. Quantum autem ex inclinatione cornuum Lunæ quoad planetarum ductum colligere licuit, protinus perspiciebam, nullas fore occultationes, sed tantum transitus; sic ut luna infra illos superiores planetas incederet. In qua opinione magis magisque etiam sum confirmatus: cum die subsequente 28 sc. Sept. mane, nec Regulus fuerit a Luna tectus, quæ stella, ratione utriusque latitudinis, potius occultari debuisset. Regulus namque in ipsa conjunctione, hora sc. 4. 6' distabat a superiori Lunæ cornu Boream versus adhuc 31'. 55"; id quod optimo micrometro, tuboque egregio accurate observatum est: adeo ut nulla prorsus fuerit occultatio Reguli, sed tantummodo lunæ transitus. Ita pariter accidit die 25 Octob. circa illas occultationes, quas nonnulli prædixerant. Nam Jupiter & Saturnus; nec non Mars die 26 Octob. st. n. minime fuerunt a Luna obtekti; sed Luna satis longe infra planetas incessit: quot vero minutis præcise tempore conjunctionis a planetis abfuerit, cœlum subnubilum adeo accurate micrometro dimetiri minime tum concessit. Situm tamen Jovis & Saturni hac die, 26 hora sc. 1. 40', mane tubo & micrometro dicto ex voto deprehendere mihi obtigit: quo tempore simul fixa quædam satis conspicua (quod notatu dignum) dictis planetis satis prope adhærebat. Jupiter sese cum tribus comitibus tum offerebat, forte & quartus adfuit, sed ob nubeculas haud fuit conspectus. Saturnus distabat a Jove 16'. 44"; Jupiter a stella (nisi fallor in armo dextro Leonis) 27'. 55"; rursus Saturnus a dicta stella 38'. 1". Stella dicta versatur modo juxta nostrum Catalogum in 19°. 2'. 9" Leonis cum latit. 0°. 20'. 45" B.

Die Veneris 30 Octob. mane hora 5 rursus Jovis & Saturni distantiam dimensus sum; ea nimirum spe (cum secundum Ephemerides conjunctio adhuc instaret, atque 3 Novembr. celebrari primum deberet) me jam Jovem aliquanto propiorem Saturno inventurum; sed eadem plane sum frustratus. Siquidem distantia dicta, quæ die 26 Octobr. 16'.44", hac die 25'.5" extitit, atque sic notabiliter major reperta est. Unde certo colligere licuit, conjunctionem jam antecomplures dies celebratam esse, quam Ephemerides, calculusque demum die 3 Novembr. exhibent. Id quod subsequentes observationes adhuc clarius demonstrant. Nam distantia Jovis & Saturni, quæ de die in diem (conjunctione instante) paulatim minor fieri debebat, continuo aucta est. Die Solis 1 Nov. hor. 2. mane, ope micrometri nostri dicta distantia extitit 31'.36"; & die Lunæ 2 Nov. eandem distantiam rursus reperi 35'.21"; Die Martis 3 Nov. mane hora 1, jam 39'.9"; die Mercurii 4 Nov. cælo perquam sereno adhuc paullo major dicta distantia inter Jovem & Saturnum deprehensa est, sic ut amplius meo micrometro eandem dimetiri haud potuerim, sed sextante per distantias eam impetrarim. Ex quibus iterum iterumque satis superque nunc patet, superiores planetas, Ephemeridum computatores, omnemque calculum egregie elusisse, conjunctionemque magnam non die 3 Nov. sed longe citius incidisse; sic ut tabulæ omnes seriatim correctione, etiam in superioribus planetis (uti jam olim in Mercurio meo sufficienter demonstravi) indigeant: quemadmodum adhuc clarius ex subsequentibus horum planetarum congressibus patebit.

Alteram igitur conjunctionem magnam quod attinet, quæ incidere debebat secundum Ephemeridum scriptores die 26 Januarii hujus anni currentis 1683, eam pariter proposueram diligentissime observare, imprimis cum vidissem adeo enormiter conjunctionem hanc priorem a calculo recessisse; Sed cælum frequenter nubilum impedivit, ut a 21 Januarii ad 1 Febr. usque, ne semel quidem planetas intueri potuerim. Hincque ab hac die avidissime incepti conjunctioni huic rursus invigilare, quæ altera nunc vice exretrogressionibus horum planetarum superiorum incidere debebat. Omnes autem & singulas observationes tam sextante, quam micrometro egregie habitas, cum nimis longum foret, Amice honorande, hic apponere, hac vice non consultum esse duco, sed eas reservabo in annum mearum observationum

variationum climactericum propediem edendum. Quare nonnullas tantum & præcipuas micrometro habitas hic apponam, quæ sufficere huic Historiolæ de trina hac notabili conjunctione magna videbuntur.

Menſ. Dies ſt. n.	Tempus ex altit. corr. Hor. / //	Anno 1683. Observationes Saturni & Jovis	Diſtantiæ. o / //	Inſtru- mentum.
Febr. 1 die Lunæ vesp.	6 40 0	Diſt. Satur. & Jovis inventa eſt 3300 partium; hoc eſt	o 25 5	Microm.
Febr. 2 die Mart. vesp.	9 30 0	Diſt. Satur. & Jovis inventa eſt 2900 partium; hoc eſt	o 22 3	Microm.
Febr. 3 die Ven. vesp.	9 0 0	Diſt. Satur. & Jovis inventa eſt 2500 partium; hoc eſt	o 19 0	Microm.
Febr. 4 die Jovis vesp.	10 0 0	Diſt. Satur. & Jov. inventa eſt 2300 partium; hoc eſt	o 17 29	Microm.
Febr. 5 die Ven. vesp.	8 30 0	Diſt. Satur. & Jovis inventa eſt 2100 partium; hoc eſt	o 15 58	Microm.
Febr. 6 die Satur. vesp.	7 51 0	Diſt. Satur. & Jovis inventa eſt 1850 partium; hoc eſt	o 14 6	Microm.
Febr. 7 die Solis vesp.	8 17 19	Diſt. Satur. & Jovis inventa eſt 1700 partium; hoc eſt	o 13 55	Microm.
Febr. 8 die Lunæ vesp.	6 10 0	Diſt. Satur. & Jovis inventa eſt 1600 partium; hoc eſt	o 12 10	Microm.

Die 9 Febr. vesp. hor. 9.6.0" cælum omnino nubilum extitit; nihilominus tamen ſemel planetas tubo conſpexi per dehiſcentes denſiſſimas nubes; ſed tantum temporis non concedebatur, ut debite micrometro diſtantiã Saturni & Jovis dimetiri potuerim; oculo tamen fugitivo deprehendebam Conjunctionem ipſam jam celebratã eſſe nocte præcedente inter 8 & 9 Febr. Nam dicta diſtantiã jam paullo amplior modo apparebat. Prout etiam die Jovis 11 Febr. vesp. hor. 9.6.0" factum eſt: nam diſtantiã inter Saturnum & Jovem erat partium 2000. hoc eſt o. 15. 12", micrometro, quæ die 8 Febr. tantum inventa eſt o. 12. 10".

Adhuc conjunctionem jam eſſe celebratã, exinde certo conſtabat,

bat, quod uterque planeta cum ventre ursæ majoris non amplius, ut quidem die 8 Febr. contingebat, in linea subsisteret recta; tum etiam quod Saturnus non amplius ad orbitam Jovialium sub angulo recto commoraretur. Manifestum igitur est, etiam hanc conjunctionem magnam intermediam omnes supputatores, calculosque egregie elussisse: tum illos qui conjunctionem hanc ad diem 27 Januarii; tum etiam eos, qui ad 2 Febr. rerulerunt; priores ad 12 fere dies, & posteriores minimum ad 4 vel 5 dies aberrarunt. Sic ut certum sit, quod hæc intermedia conjunctio longe tardius; illa vero prior longe citius contigerit, quam Tabulæ revera promiserunt. Quamobrem omnimode allaborandum omnibus rerum cœlestium cultoribus, ut ab istis maximis deviationibus tabulæ astronomicæ tandem depurgentur.

Quo autem hoc ipsum eo evidentius redderetur, observationes singulis diebus subsequenter, quoties cœlum tantummodo annuit, diligentissime continuavi, non solum micrometro, sed etiam sextante, diversissimis distantis a plurimis fixis captis; verum ex iis tantummodo nonnullas micrometro acquisitas hic apponam.

Mens. dies ft. novi.	Tempus ex altit. corr. hor. / //	Anno 1683		Instrumentum
		Observationes Saturni & Jovis	Distantiæ o / //	
Febr. 12 die Ven. vesp.	9 0 0	Distant. Satur. & Jovis capta est 2200 partium; h. e.	0 17 6	Microm.
Febr. 13 die Satur. vesp.	7 15 0	Distant. Satur. & Jovis capta est 2550 partium; hoc est	0 19 24	Microm.
Febr. 14 die Solis vesp.	6 0 0	Distant. Satur. & Jovis capta est 2900 partium; hoc est	0 22 3	Microm.
Febr. 17 die Merc. vesp.	6 0 0	Distant. Satur. & Jov. capta est 3750 partium; hoc est	0 28 30	Microm.
Feb. 20 die Satur. vesp.	9 0 0	Distant. Satur. & Jovis capta est 5250 partium; hoc est	0 30 12	Microm.

Ex hisce igitur continuatis observationibus satis superque liquet, cum de die in diem planetæ ab invicem magis magisque discesserint, quod conjunctio ipsa inter 8 & 9 Febr. revera jam fuerit celebrata.

Ab hoc vero tempore die 20 Febr. distantiam horum planetarum micrometro non amplius, ob nimiam eorum remotionem potui observare; nihilominus tamen singulis diebus sextante iis invigilavi: quo eorum locus postmodum cuique pateret, & ubinam, & qua die stationem celebraverint. Quas omnes suo tempore cuique sub oculos ponam, cum aliis notatu dignis observationibus, aliorumque omnium Planetarum, post II partem Machinæ meæ cœlestis obtentis.

Denique adjiciendum pariter censeo Astrophilorum gratia, quidnam circa tertiam eorum conjunctionem, mense Majo observaverim: ut eo promptius eliciam, quid in Italia, Gallia & Anglia ab Amicis, hocce in negotio detectum sit; & sicut videas, mi Amice, Saturnum & Jovem a legibus Astronomorum, etiam tertia vice, quam longissime discessisse: inprimis cum cœlum ipsum mihi hic Gedani ex voto satis annuerit. Sed solummodo ab octavo Maji incipiam, ubi primum micrometro distantias superiorum planetarum dimetiri concessum fuit.

Mens. dies st. n.	Temp. sec. hor. amb. Hor. //	Anno 1683. Observationes Saturni & Jovis	Distantiæ o / //	Instru- mentum.
Maji 8 die Sat. vesp.	9 6 0	Dist. Satur. & Jovis inventa est 4300 partium; hoc est	o 32 41	Microm.
Maji 10 die Lun. vesp.	9 14 0	Dist. Satur. & Jovis inventa est 3750 partium; hoc est	o 28 30	Microm.
Maji 11 die Mart. vesp.	9 10 0	Dist. Satur. & Jovis inventa est 3450 partium; hoc est	o 26 13	Microm.
Maji 12 die Merc. vesp.	8 45 0	Dist. Satur. & Jovis inventa est 3050 partium; hoc est	o 23 10	Microm.
Maji 13 die Jovis vesp.	9 15 0	Dist. Satur. & Jovis inventa est 2800 partium; hoc est	o 21 17	Microm.
Maji 14 die Ven. vesp.	9 45 0	Dist. Satur. & Jovis inventa est 2550 partium; hoc est	o 19 23	Microm.
Maji 15 die Sat. vesp.	9 30 0	Dist. Satur. & Jovis inventa est 2400 partium; hoc est	o 18 15	Microm.
Maji 16 die Solis vesp.	9 30 0	Dist. Satur. & Jovis inventa est 2250 partium; hoc est	o 17 6	Microm.

Mens.

Mens. dies st.n.	Temp. sec. hor. amb. Hor. / //	Anno 1683 Observationes Saturni & Jovis	Distantia o / //	Instru- mentum.
Maji 17 die Lun. vesp.	9 40 0	Dist. Satur. & Jovis inventa est 2150 partium; hoc est	o 16 10	Microm.
Maji 18 die Mart. vesp.	10 0 0	Dist. Satur. & Jovis inventa est 2100 partium; hoc est Hac die extitit vera conjunctio	o 15 58	Microm.
Maji 20 die Jovis vesp.	11 45 0	Dist. Satur. & Jovis inventa est 2450 partium; hoc est	o 18 37	Microm.
Maji 21 die Ven. vesp.	9 15 0	Dist. Satur. & Jovis inventa est 2650 partium; hoc est	o 20 9	Microm.
Maji 22 die Sat. vesp.	9 20 0	Dist. Satur. & Jovis inventa est 2900 partium; hoc est	c 22 3	Microm.
Maji 23 die Solis vesp.	9 5 0	Dist. Satur. & Jovis inventa est 3250 partium; hoc est	o 24 42	Microm.
Maji 24 die Lun. vesp.	10 6 0	Dist. Satur. & Jovis inventa est 3600 partium; hoc est	o 27 22	Microm.
Maji 25 die Mart. vesp.	9 30 0	Dist. Satur. & Jovis inventa est 4000 partium; hoc est	o 30 25	Microm.
Maji 26 die Merc. vesp.	11 0 0	Dist. Satur. & Jovis inventa est 4450 partium; hoc est	o 33 50	Microm.
Maji 27 die ovis vesp.	9 25 0	Dist. Satur. & Jovis inventa est 4900 partium; hoc est	o 37 15	Microm.
Maji 28 die Ven. vesp.	9 56 0	Dist. Satur. & Jovis inventa est 5325 partium; hoc est	o 40 29	Microm.

Ex quibus observationibus cuilibet nunc liquidum est, cum distantia Saturni & Jovis de die in diem continuo decreverit ad 18 Maji, & ab hac die rursus creverit, conjunctionem horum planetarum eadem ipsa die etiam accidisse, & quidem (uti ex observationibus diei 15 & 20 Maji pater) hora antemeridiana 10. quæ secundum Ephemeridum scriptores die 26 primum ingruere debuit. Sic ut hæc tertia & ultima hujus anni conjunctio magna pariter haud mediocriter tabulas eluserit; ita quidem ut citius ultra 3 integros dies revera contigerit.

De cætero, hanc ultimam conjunctionem jam celebratam, die sc. 18 Maji vesp. hor. 10 fuisse, ex eo liquet, quod Saturnus jam non amplius eo tempore ad orbitam Jovialium sub angulo versabatur recto; deinde etiam (uti ex subsequentiis dierum observationibus videre est,) quod a die 18 Maji ad diem 28, quousque Micrometro distantiam Saturni & Jovis dirimere potui, continuo aucta fuit.

Ultimo notandum quoque occurrit, cum die 21 Maji vesp. inter reliquas observationes, etiam distantiam utriusque Planetæ a stella superiori in pede anteriore dextro Ursæ majoris, sextante obtinuerim, atque eadem dicta stella cum utroque Planeta in eadem simul fere recta tum constiterit linea, quod promptum sit cuilibet rerum coelestium cultori adjudicare, an observationes meæ sextante nostro novo simul obtentæ, cum observationibus Micrometro captis omnino etiam conveniant. Sextante distantia Jovis a dicta stella erat 32 gr. 38 min. 40 sec. & Saturni 32 gr. 19 min. 45 sec.; sic ut genuina utriusque Planetæ distantia extiterit 18 min. 55 sec.; Micrometro vero ea ipsa distantia inventa est ea ipsa die 21 sc. Maji, 20 min. 9 sec.; Sic ut sextante obtenta 1 min. 14 sec. minor extiterit. Non est autem, mihi Amice, ut existimes, hoc vel illo instrumento me aberrasse. Minime profecto: quippe Saturnus & Jupiter cum dicta stella non omnino in linea recta subsisterunt; prout cuilibet ex globo & calculo pater, hincque necessario illam distantiam sextante derivatam etiam paulo minorem oportuit esse. Proinde manifestum, sextantem meum novum, etiamsi priori meo minime sit comparandus, haud esse tamen omnino contemnendum: cum satis præcise etiam Micrometro, ejusmodi subtilissimo instrumento, respondeat.

Hæc sunt, Vir honorande, quæ hac vice de tribus istis diversis conjunctionibus breviter Tibi communicare volui; fusiora suo tempore, ut dixi, expectabis. Si quid hujus generis ab aliis rerum coelestium scrutatoribus etiam impetraveris, rogo ut ea mecum pariter communicare haud graveris. Prima occasione tibi etiam nonnullas occultationes, ab initio hujus anni currentis hucusque a me ex cælo impetratas, cum aliis quibusdam rebus, ut puto notatu haud adeo indignis transmittam.

Dabam Gedani, a. 1683, die ipso Solstitii æstivi 21 Junii st. n. alto Sole in meridie $59^{\circ} 7'$, quadrante quidem parvulo orich. sed tamen satis accurato.

Amice Lector, cum cupido cognoscendi, quæ circa unam alienumve harum conjunctionum visa aliis & notata fuerint, Illustri Hevelio communis fortasse sit cum cæteris cælestium rerum scrutatoribus: utriusque rem perinde gratam facturos nos arbitrati sumus, publicatione observationis, Nobilissimo Dno. D. Godofredo Schulzio Vratislaviae superiori anno habita, nobisque sequentibus benevole descripta, transmissæque.

CONJUNCTIO MAGNA SATURNI ET JOVIS,

Quæ accidit mense Octobr. 1682.

ANno 1682 die 23 Octobr. st.n. post plures noctes intempestatas, mane hora 5 $\frac{1}{2}$ cælo sereno, vidi Saturnum & Jovem sibi invicem adeo appropinquasse, ut nudo oculo ægre discerni possent. Per tubum spectatis, simul se fixa quædam œculo ingerebat, quam ψ Leonis apud Bayerum esse pro comperto habebam. Constituebat vero fixa cum Planetis triangulum scalenum, obtusangulum ad Jovem, infra lineam ψ H (tubus enim invertit) existentem. Perpendicularum ex Jove in lineam ψ H demissum, eam ita dividebat, ut portio inter perpendicularum & Saturnum esset partium ejusmodi trium, qualium portio inter perpendicularum & ψ erat quatuor. Aliud vero perpendicularum, & ψ ad lineam H Z mente prolongatam, erat fere semissis distantia Jovis a Saturno.

Die 24 Octobr. st.n. mane hora 2 $\frac{1}{2}$ inter nubes dehiscentes aliquandiu rursus Planetas hocce contemplari licebat. Erant cum fixa ψ fere in eadem linea recta, Jovis centro tantillum infra lineam ψ H existente, ut margine superiori Jupiter hanc quasi tangeret. Distantia Jovis a Saturno ad distantiam ψ Z rursus erat ut 3 ad 4.

Die 25 Octobr. mane hora 2 $\frac{1}{2}$ rursus Saturnus, Jupiter, & ψ efficiebant triangulum scalenum obtusangulum ad Jovem, jam supra lineam ψ H existentem. Distabat Jupiter a Saturno tribus talismodi partibus, qualium quatuor emetiebantur lineam ψ Z : & perpendicularum ex Jove in lineam ψ H demissum æquabat unam istiusmodi partem. Porro distantia ψ H tanto superabat diametrum, sive distantiam extremorum cornuum Lunæ, nuper admodum.

modum prætergressa, quanta est distantia *montis Audi, a monte Porphyrite*. Linea ψ ζ erat fere horizonti parallela.

Ex his colligo conjunctionem visam accidisse die antecedente, hora matutina tertia præterpropter. Nam cum Jupiter hora 2 $\frac{1}{2}$ distiterit una sui semidiametro a linea ψ ζ , quæ juxta *Hævelium* est 9 sec. circiter; Motus autem horarius Jovis tunc temporis fuerit fere 18 secundorum; liquet, ipsam centrorum conjunctionem trium istorum corporum cœlestium accidisse ipsa h. 3, quam libens spectassem, si nubes densæ cœlum paulo post observationem institutam non penitus texissent.

MAUROCENA MEGALOPREPEIA

*seu Mauroceniadum Fastorum libri decem, in quibus
Gentile Serenissima Domus Maurocena hypomnema collectum ab
Antonio de Grassis, J. U. D. Archipresbytero Canonico
Cathedralis Clodiensis, Academico Dodoneo.*

Venetis anno 1682, in 8.

Quemadmodum Serenissima Venetorum respublica millenarii ævi firmitate supra tria propemodum jam gaudet secula, ita tam vetustis hodieque suffulta est familiis, ut ortum splendoremque suum a summotis longe ætatibus, imo ab ipsis urbis incunabulis non difficulter possint arcessere. Has inter cum *Maurocena domus* in hunc usque diem tanquam pulcherrimum Orionis sidus effulgeat, Autor ob Mæcenates in ea repertos Poetæ epici suscepit partes, & decem libris *Maurocenorum* res præclarissimas, easque non sacras tantum, sed & in toga & sago gestas percensuit. Originem horum ab antiquissimis deducit temporibus, a *Maroniana* videlicet *Virgiliorum* familia, quæ Mantuæ ad annum usque C. N. 414 floruisse, & postea, cum Attila, Hunnorum Rex, per Italiam ferro & flammis late grassaretur, Patavinorum exemplo, in insulas & æstuaria maris Adriatici recepisse se dicitur. Hæc cum Romana non minus, quam Mantuana nobilitate fuerit conspicua, Tribunatum indepta est inter Electores XII, seu inter electrices familias primi ducis Anapesti, honoribusque postdeinceps ac dignitatibus in Veneta Republica summis, iisque qua Ec-

clefasticis, qua Politicis, eminuit. Protulit enim hæc *Maurocena* domus anno 764 *Mauritium*, ducem Venetorum VII, a quo *Mauricina*, & tandem *Maurocena*, cum *Maronina* alias vetusto agnomine audiret, appellari cœpit, & anno 768 *Johannem*, ducem VIII, *Mauritii* filium, *Dominicum* item *Maurocenum*, ducem XXXVIII anno 1148, & *Marinum Maurocenum*, ducem XLV anno 1298. Protulit etiam *Thomam Maurocenum*, patriarcham Venetum I, & *Johannem Maurocenum*, patriarcham XV, præter tres Cardinales, tres Episcopos Venetos, archiepiscopatum videlicet antegressos, totque Episcopos alios diversis in locis constitutos. Dedit etiam reipublicæ Venetæ imperatores bellicos, senatores, divi Marci procuratores, legatosque ad reges longe splendidissimos, quorum omnium res domi forisque gestas cum heroico versu exposuisset autor, tandem suæ quoque ætatis *Maurocenos* illustrissimos refert, justisque exornat laudibus, triumviros inprimis adhuc superstites, & divi Marci procuratores, *Franciscum Maurocenum*, equitem, *Angelum Maurocenum*, comitem S. Annæ, & *Johannem Maurocenum*, equitem, qui & libris VIII, IX & X, imo toto hoc poemate mirifice celebratur. Fastos hosce *Mauroceniadas*, ut vocantur, excipit inscriptio, seu, ut Autor appellat, *elogium paradigmaticum* in triumviros jam laudatos seu *Maurocenos* hodiernos, & *epigrammata* in præstantissimos aliquot *Maurocenos*, una cum indice, in quo & obscuriora carminis exponuntur verba, & *Mauroceni* vetustiores primum, dein & recentiores secundum alphabeticum ordinem, adjunctis dignitatibus eorum atque officiis, recensentur. Institutum autoris hujusce optimum est, & utroque, quod ajunt, pollice dilaudandum. Neq; enim committendum temere est, ut tot *illustrium ex domo Maurocena* heroum res cedro dignæ silentii veluti cineribus inspeliantur. Optandum autem omnino esset, ut illustrissima hæc gens *Maurocena*, seu, ut olim dicta est, *Maronina* in Maronem aliquem virtutibus meritisque suis dignum incidisset; cujus versibus latinissimo avo scriptis nec fecis aliquid barbaræ adpersum, nec verba ingesta esse constat in dimensionem syllabarum, legesque alias metricas impingentia. Sed de eo alii viderint. Neque enim instituti nostri morisve est censoriam in Acta Eruditorum stringere virgulam, quippe qui recensitores, haud censores nos profitemur.

TRAITE

TRAITE DE L' ORGANE DE L' OUIE,
 contenant la structure, les Usages & les Maladies de toutes
 les parties de l' Oreille, Par M. DU VERNET, de l' Academie
 Royale des Sciences, Conseiller, Medecin Ordinaire, du
 Roy & Professeur &c.

A Paris, chez Estienne Michallet, 1683. in 12.

id est,

*Tractatus de Auditus organo, structuram, usus &
 affectus cunctarum auris partium complectens,*

Auctore Dn. du Verney &c.

INter illa hominis membra, quorum accuratior cognitio Anatomicos haecenus fugit, merito referendum auditus organum, utpote intra ossium solidiorum cavernas maxime reconditum. Hujus descriptionem in se suscepit *Dominus Verney*, praestititque tali solertia ac dexteritate, qualem forsitan nullus ante eum hac in parte adhibuit, qualemque ipsius inventum circa *musculos binos internae brutorum palpebrae*, atque observationes circa *partes nutritioni dicatas* (de quibus *Ephemerid. Gallor. ann. 1678 n. 27 & 30* videndae) testantur, & a qua non tantum tractatum *de Organo tactus*, ad quem in praesenti scripto Lectorem remittit, sed *Anatomen quoque oculi* accuratiorum, item *de motu ventriculi* ad digestionem, in aliis aequae animalibus, ac in pennatis faciente, meditationes (quibus eum nunc vacare amicorum literae perhibent) nobis pollicemur.

Scriptum hoc in tres partes dividit, quarum prior auris tam externae quam internae conformationem singulari studio explicat; Altera physiologiam seu usum cunctarum ejus partium integranrium rimatur; Tertia demum harum pathologiam atque therapeiam complectitur; cunctae tamen varietate & nobilitate argumentorum abundant. Ita v.g. ceruminum, quae veteres immediate a cerebro, recentiores nonnulli ab auris arteriis deponi asserunt, productioni inservientes primus monstrat glandulas, tunicae meatus auditorii substructas, & vasis excretoriis instructas: In Aquaeductu Fallopii, qui ex cavitate tympani ad extremum palati, circa narium basin abit, ut & in ossiculis quatuor auditus describendis, aliis pariter scriptoribus

accuratior est. Musculorum auriculæ externæ, quos communiter quatuor numerant, duos tantum; internæ, cui duos tantum alias concedunt, tres enumerat: horum posteriorum binos malleo, stapedi tertium assignat, cunctos vero pone tympani membranam collocat; secus ac ab aliis professoribus hætenus factum. Ratione nervi auditorii varia exponit, a Willisio, accuratiori alias Neurologiæ interprete hæud annotata, & quidem hujus æque portionis mollioris ac durioris; item nervuli, qui tympani membranæ, instar chordæ, subten-ditur, quem non auditorii, ut communis fert sententia, sed quinti paris propaginem ait. Præterea auriculæ & meatui auditorio furculum nerveum a secundo (non a primo, prout Willisius putat) vertebrali pari implantari ostendit: ulteriorem item nervi auditorii, postquam auriculam deseruit, ad partes vicinas diramationem, majori, quam hætenus factum, cura delineat. Qua occasione iterum Willisium notat, qui interveniente communi furculo hunc cum conjugationis octavæ seu vagæ nervo inosculari, affirmat; autopsiam in homine contrariam adducens, utut in brutis phenomenon hoc admittat. Quibus absolutis differentias quasdam aurium, foetus nimirum ac adultioris, recenset, sc. portionem meatus auditorii in hoc ossæ, in illo membra-neæ suntaxat substantia gaudere; annulumque quendam ossæ huic ipsi subijci, annorum tractu cum eodem coalescentem: Aquæductum Fallopii plane membraneum esse; ac tympani pelliculæ aliam adhuc membranam, (a Kerckringio jamdum visam) prætendi sustinet.

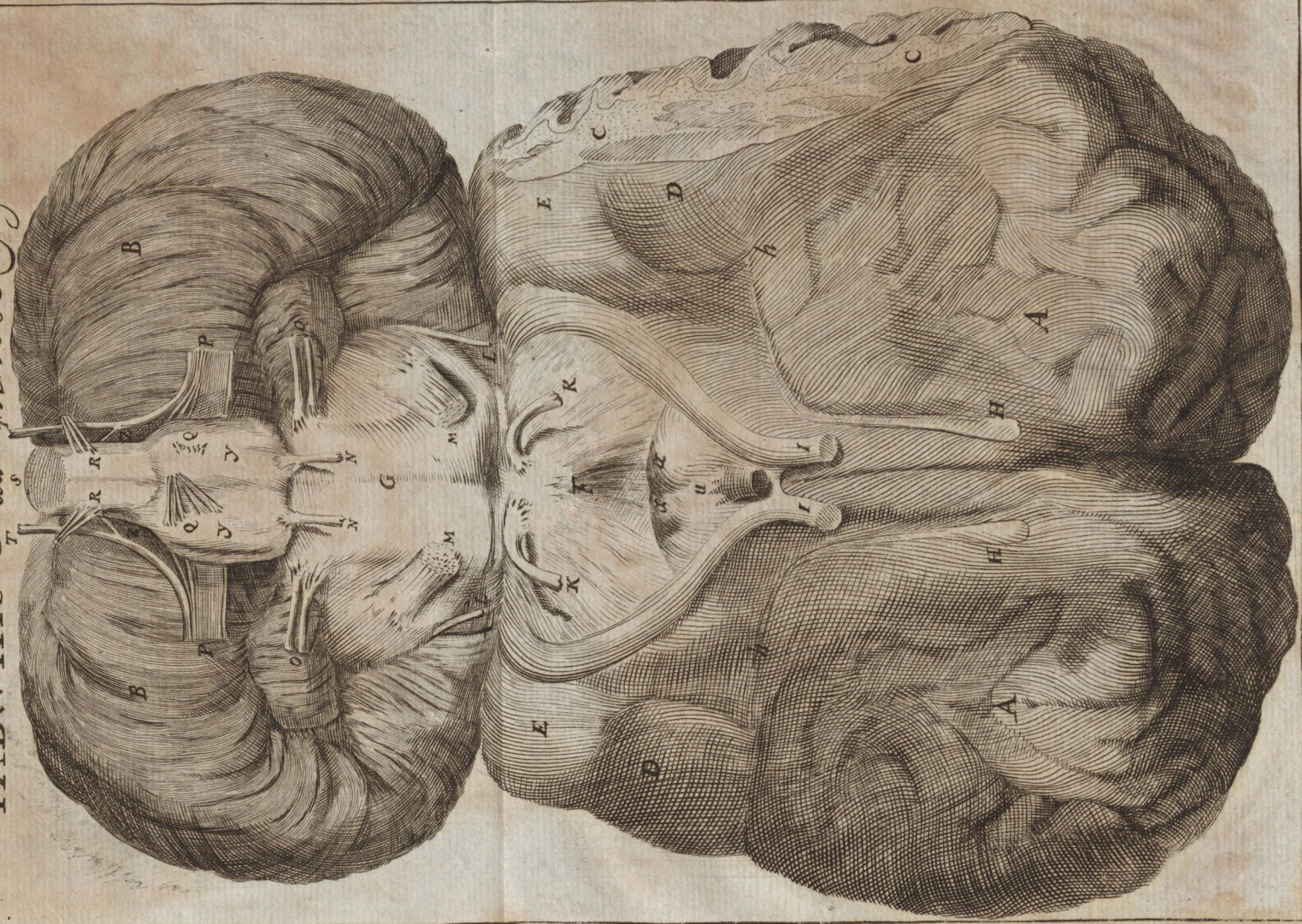
In parte hujus scripti altera, multum Mariotto se debere, inge-nue professus Autor, Musculos auriculæ asserit concham ejus con-trahere ac dilatare; auris internæ duos, malleo implantatos, membra-nam tympani tendere ac laxare; tertium, mediante stapede, pellicu-lam, foramini ovali dicatam, contrahere, motus tamen sui instinctus non a voluntate, sed objectorum diversitate, recipientes: Canalem ad palatum terminatum tympani cavitati aerem, per nares attra-ctum advehere suspicatur; organum vero auditus immediatum & proximum labyrinthum pronunciat. Ex anastomosi nervi auditorii durioris, cum nervis quinti & vertebralis secundi paris, variorum phæ-nomenorum animalium ætiologias declarat: v.g. cur auditam vocem imitari conemur; cur homines pariter ac alites se mutuo ad cantandum excitent; & cur a natiuitate surdi necessario simul muti existant?

LVB'AIIC

Handwritten text, possibly a signature or date, located in the upper right corner of the page.

TAB. VIII. ad A. 1683. pag. 303.

Pars tertia affectus sensorii hujus eorumque remedia prolixè ostendit, secundum ordinem, parte prima observatum: primo nempe differendo de pathematis auris externæ; hinc de morbis membranæ tympani, tympani ipsius, nervi &c, diversis observationibus hæc illustrans, materiam verò de tinnitu aurium per diversam a communi hypothesin explicans.

Quoniam verò iconismis sedecim, ad declaranda phænomena anatomica facientibus, Dn. Verney quandam baseos cerebri humani, a vasis sanguiferis liberatæ, figuram adjecit, in qua nonnulla, a figuris & textu *Willisiana Cerebri & Nervorum anatomie* aliena ficit, T A B. eam inferere hic opere pretium duximus: quis horum typorum archetypo magis conformis existat, Lector benevolus dijudicet. V III. Sunt autem AA prora cerebri; BB cerebellum; CC locus, ubi cerebri illa portio, quam Willisius posteriorem hujus limbum vocat, in uno latere est rescissa, quod in altero latere simili modo concipi debet; DD corpora striata, seu, ut alii vocant, tubulata, quæ principia medullæ oblongatæ existunt; EE thalami nervorum optitorum; F medulla oblongata, cujus crura duo hic coeunt, quamvis Willisius ea distincta & ab invicem dehiscencia docuerit; G protuberantia annularis; HH primum par nervorum, s. olfactorium, ortum trahens, ex basi corporum striatorum, per fibræ quandam medullarem hh, & ubi prope nervos opticos incurvatur, crassescens; II nervi optici, aut secundum nervorum par, prout ab origine sua ad egressum usque e cranio conspicitur; KK tertium nervorum par, dictum oculorum motorium; LL quartum s. patheticum; MM quintum; NN sextum; OO auditorium, quod septimum constituit, divisumque in exortu cernitur in duos ramos, quorum major & superior mollior est; PP nervi octavi paris, emanantes ex medulla, sub eminentiis, yy notatis; QQ nonum par, in uno saltem latere expressum, &, ne obscurior redderetur figura, reclinatum; notato in altero tantum ejus exortu; RR decimum medullæ oblongatæ par, quod Willisius cum primo vertebrali confudit; S medulla ad ingressum in vertebra discissa; TT nervi duo, qui ex spinali medulla intra vertebra cervicis prodeunt & ad calvarium ascendunt, ut nervis octavi paris combinentur; U infundibulum; xx duæ eminentiæ medullares, quas Willisius glandulas credidit; yy itidem duæ eminentiæ medullares, olivæ figuram haben-

tes, quas idem scriptor corpora pyramidalia vocavit; 22 duæ exiguæ fibrillæ, ex medulla oblongata emanantes, & nervis spinæ, ad octavum par inclinantibus, insertæ: quæ in singulis lateribus interdum duplices aut triplices cernuntur.

NOVUM LAMPADIS GENUS COMMUNICATUM a Dn. Johanne Christophoro Sturmio, Matth. Professore Altorfino.

In literis Lipsiam mense Junio 1683, missis.

Paraveram antehac duplex clepsydræ *ἀπομάτῃς* genus, quorum alterum sua quasi sponte per intervalla fundit aquas, jucundo, nec invisio tamen ante spectaculo: alterum antehac nunquam, quod sciam, visum ad nutum & adstantium jussa fluxum aquarum continuat & intercipit, utrumque in *parte secunda Collegii experimentalis* describendum, & ad causas suas reducendum. Prius autem illud non ante mihi (quod facile tamen poterat ac debebat) occasionem suggestit novæ lampadis parandæ (quam *κλεψέλαιον* haut incongrue appello) quam ista de Boyliana lampade in Actis vestris perlegissem. Tum vero in mentem statim venit ea forma, quam hic describo, effectu sperato quoque interim comprobata.

TAB. IX.

Partes ejus duæ sunt: una lampas ipsa A, suo rostro B, pro capiendo ellychnio vulgariter constructa: altera vasculum, pro oleo sensim in lampadem effundendo, quod in simul operculi vicem subit. Vasculum C superne clausum, & subtrus ad fundum plurimis foraminulis instar clepsydræ pertusum, in fundi medio adferruminatum habet tubulum paulo laxiorem EDF, ita ut circa E superiora vasculi non attingat, & circa F intra connexum lampadis operculum (quod 4 foraminibus grandiusculis hiat) ad quartam circiter digiti partem prominereat, orificio ad libellam & parallelum cum operculo situm juxta complanato. Per hoc ipsum orificium F, in verso vasculo oleum citra sollicitam cautelam infunditur, & cum repletum istud fuerit, ac orificium F admo to digito clausum, in debitum iterum situm convertitur, & remoto inferne digito, lampadi subito imponitur, uncinulisque suis operculo affixis firmatur, ut integra *κλεψέλαιῶς* forma prodeat ea, quam

Fig.

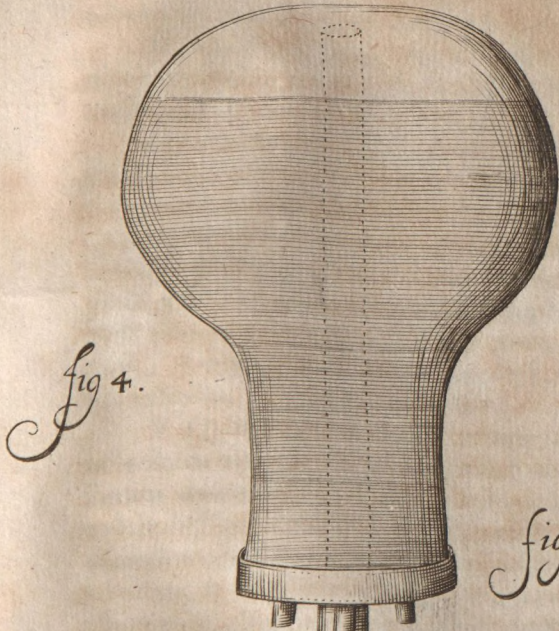
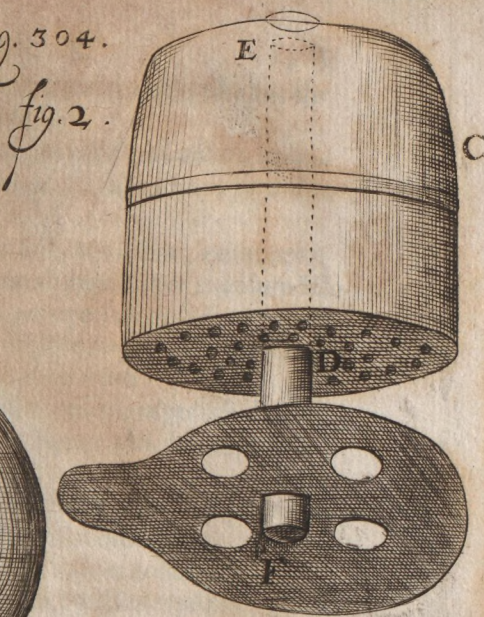
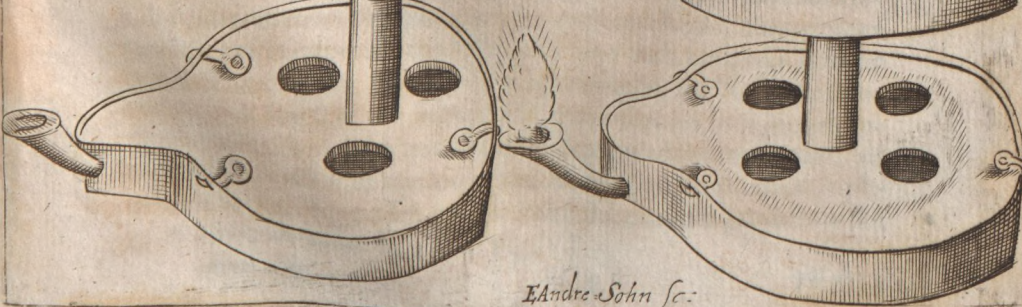
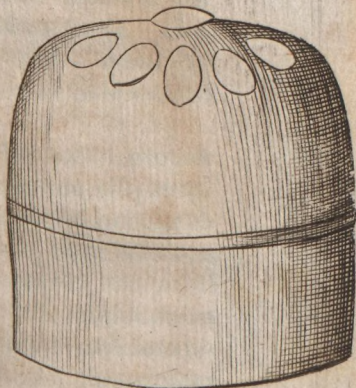

fig. 3.

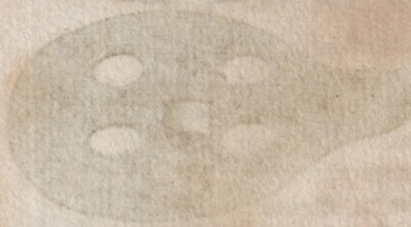

Fig. III exhibet. In hoc autem, minus operoso, credo, quam est ullus alius, lampadis apparatus, sequentia eveniunt.

I per fundi D, pertusi licet, foraminula nihil olei effluit, quamdiu digito inferum orificium clausum manet, & aerj externo ingressus denegatur.

II remoto vero digito (quod ante fieri non debet, quam operculum lampadi proxime immineat) oleum ab ingresso per tubulum FE aere fundi foraminulis filatim expressum, per operculi grandiores aperturas in lampadis internam cavitatem colligitur, usque dum orificium tubuli F suprema sua superficie attingat. Tum vero

III quod aer porro subingredi & in vasculum per tubulum ab oleo jam clausum eniti non possit, silitur fluxus olei, deinceps ab accenso ad B ellychnio paulatim absumendi.

IV. Absumptum vero hoc in tantum si fuerit, ut ejus suprema superficies orificium tubuli inferum F non amplius attingat, aer, per operculi foramina libero gaudens accessu, in tubulum reclusum subito se insinuat, & ad superiora enixus tantum olei rursus exprimit, quantum ad occludendum infra tubulum iterum sufficiat: idemque per vices postea fit tamdiu, donec vasculum C exhaustum fuerit. Hoc vero uncinulis operculi reductis a lampade removeri, denuo repleri, & reponi tandem commode potest, lampadis flamma interim nec extincta, nec nullo modo turbata.

V Quandoquidem autem experimento edoctus notavi, propter insensibilia fere olei ab igne absumendi decremента, non nisi paucissimum aërem singulis vicibus admitti, paucasque olei guttulas ab eodem exprimi, cum clepsydra *avriua* ☉ ex defluxu aquæ inferioris admodum sensibili per grandius aliquod foramen multum aeris simul admittat, & consequenter majorem aquæ copiam per fundi foramina effundat; in clepselæi fundo non adeo necessariam deprehendi foraminulorum multitudinem, quin 3 aut 4 angusti canaliculi, foraminibus operculi exacte respondentibus sufficiant: quo casu lampadis infernæ minor & tractabilior capacitas abunde sufficeret, sordiumque minus metuendum foret, & vas supernum (quod vitreum haut incommode esse posset, & capsulæ metallicæ DE decenter adferruminatum, ut olei in ipso defectus in oculos eo facilius incurreret) arbitrariæ amplitudinis ac tanta fieri posset, quæ lampadi sustentandæ per menses aliquot continuos sufficeret. (Vide Fig. IV.)

TRAITE DE LA RAISON HUMAINE,

traduit de L' Anglois,

id est,

*Tractatus de ratione humana, ex Anglico versus,
addita prefatione, in qua Autoris sententia plurimis au-
toritatibus defenditur.*

Amstelodami 1682. in 12.

TRactatus hic, ejusque prolixitas, & ab alio, ut videtur, autore, præmissa præfatio, si scopus spectetur, mitius judicium admittit. Agit enim quod Theologi & Politici, diversarum licet partium, sæpe egerunt, improbando rigorem, quo principes, sacerdotum plerumque impulsu, adversus dissentientes in religione uruntur, & elidit axioma Hobbesii, qui religionem arbitrio magistratus subjicit. Sed periculosa est argumentatio, & principio fidei, sive id unice (quod nostrates faciunt Ecclesia) a sacris literis, sive, ut aliis placet, simul a traditione petatur, adversa. Præsupponunt enim tractatus & præfationis auctores, rationem humanam nec corruptam nec obscuratam esse, sed satis validam & illuminatam ad salutis æternæ viam obtinendam. Quamvis vero inter media instruendæ rationis non videantur rejicere revelationem divinam in sacris literis, neque negent, Christum esse mediatorem, per quem salvemur: nolunt tamen quemquam pro damnando haberi, qui mysterium Christianismi non perceperit, neque adhibita summa diligentia animum ad credenda, quæ Scriptura proponit, inducere queat, dummodo veritatem serio quærat, & sancte vivat, evitando vitia, quæ natura & recta ratio improbat. Religionem inde exstruunt universalem, ex universali rationis principio, ex quo vere divinum lumen, etiam sine auxiliis gratiæ, satis aptum ad cognoscendum & colendum Deum deducunt, tantamque de clementia Dei spem faciunt, ut Origenis errorem de salute dæmonum non rejiciant, imo Deo diversitatem religionum placere putent, adæque nec Turcis, nec idololâtris, nec ipsis atheis, cœlum claudatur: Esse enim unicam ad salutem viam per virtutem, licet in plures semitas dissectam, quarum una altera sit expeditior. Et Christianam quidem doctrinam aliis præferunt, sed meritum Christi absque prædicatione

tione verbi & sacramentorum usu a Deo omnibus applicari posse statuunt; neque aliam damnationis causam agnoscunt, quam vitam carnalem. Opinionem suam inde potissimum firmare annuntur, quod non aliter nisi per rationem, sive syllogismum, religio percipi, neque quisquam a sententia sua, nisi per oppositas rationes dimoveri possit. Sic medium apprehendendi principii, cum ipso principio confundunt, ut difficile non sit futurum Viris Theologis, assertum hoc, fundamenta religionis aperte convellens, solidis rationibus confutare.

DIVINUM AC IMMOBILE S. PETRI

Apostolorum Principis, circa omnium sub cælo fidelium ad Romanam ejus cathedram appellationes, adversum profanas hodie vocum novitates assertum Privilegium, per Fr. Christianum Lupum Ipreensem, in Alma Lovaniensi Universitate Sacræ Theologiæ Doctorem, ac Professorem Primarium & Regium, Eremitarum S. Augustini nuper Priorem Provinciale.

Moguntia, 1681. in 4.

Christianus Lupus, cujus vitam Josephus Sabatinus Ravennas Vaticanæ bibliothecæ præfectus literis consignavit, anno 1612 Ipræ natus & decimo quinto ætatis anno Augustini familiæ adscriptus, cum in Coloniensi primum cœnobio philosophiæ aliis tradendæ præpositus fuisset, hinc a Superioribus ad altiora studia Lovanium, & Duacum, iterumque Lovanium evocatus ingenio suo & industriamagnam sibi nomen comparavit. Sed ut Magistralem lauream & Doctoratus insignia, quibus anno 1653 decoratus est, serius quam ambierat, obtineret, eorum invidia, qui ipsum apud Innocentii X Apocriasticum Jansenismi arguerant, effecit. Quæ certamina cum postea recruduissent, Lupus noster ab Innocentii Successore Alexandro VII Romam accersitus, ibique cum doctrinæ suæ rationem reddidisset, ac suum Romanæ sedi obsequium probasset, per quinquennium versatus, ac ab Aula Pontificiæ proceribus ipsoque Pontifice honeste habitus, Luca Holstenio aliisque viris doctrina illustribus familiariter convi-

xit, & celeberrimas urbis bibliothecas diligenter perustravit. Neque minus honorifica ipsi fuit altera, quam una cum aliis Theologicae Facultatis legatis ob turbas a maleferiatis quibusdam Casuistis in Theologia morali motas protracta jam ætate in se suscepit, Romana peregrinatio. Nam & magnus Hetruriz dux Cosmus III, qui ipsum, cum Florentiam transiret, amplissimis stipendiis per viros celeberrimos Magliabecum & Norisum oblatis, sibi auctorari concupivit, & serenissima Sueciæ Regina, & eminentissimi R. E. Cardinales cum Pontifice suo Innocentio XI, eruditionem ejus admirantes nihil omiserunt, quo affectum suum & benevolam erga ipsum voluntatem declarare possent. Tandem confectis, ob quæ Romam venerat negotiis ægre dimissus, anno 1679 in Belgium suum rediit, & paulo post Professoris primarii dignitatem impetravit. Sed ea diu haud gavisus est, siquidem anno 1681 septuagesimum ætatis annum jam ingressus vivis excessit, cum *variorum opusculorum* tomos duos, *notarum, scholiorum & dissertationum in canones & decreta conciliorum generalium & provincialium, a decretis concilii Niceni usque ad concilia a Gregorio VII habita* tomos quinque, *notas & scholia ad Tertulliani librum de præscriptionibus*, aliaque ingenii monumenta reliquisset. Nam & in extremis vitæ metis, ut adproperantia, quæ animo præstigiabat, fata anteverteret, aliquot diversi argumenti voluminibus simul edendis acriter incubuit, e quibus *variorum Patrum epistola ad Ephesinum concilium spectantes*, e Cassinensi codice descriptæ, & *notæ* in istas epistolas, item *Thome Cantuariensis vita & epistole*, autore suo, quibus vitam debent, non amplius vivente, lucem aspexerunt. Sed posthumos illos Lupi fœtus ad proximum, Deo volente, mensam reservamus.

Præsens opus de S. Petri privilegio Moguntiz, si titulo fides adhibenda, quidem impressum, sed Romæ, ipso Petro (scilicet) quasi præfente elucubratum quantum attinet, occasionem illi dedit *Paschasius Quesnellus*, congregationis oratorii Domini Jesu apud Parisienses Presbyter, qui paucis abhinc annis Leonis Magni opera notis suis atque dissertationibus illustravit. Cum enim is in causa Hilarii Arelatenfis discutienda Leonem Magnum nimio sedis suæ amplificandæ studio contra canones & synodorum provincialium jura prævaricarum, potestatem insuper Romani Episcopi suburbicariis limitibus circumscriptam,

scriptam, & non modo a Gallicanis synodis ante Hilarii tempora nullas omnino appellationes ad Romanæ ecclesiæ tribunal delatas, verum etiam Afrorum & orientalium patrum ecclesiastica judicicia appellationis jure nunquam a Romanis Episcopis retractata fuisse asserat, illustrissimus Augustinus Favoriti ac alii Pontificia monarchiæ patroni Romanorum censorum virgula haud contenti, Lupum irritarunt, ut adversus Quesnellium calamum distringeret, & appellationes Romanæ sedis non Offii Cordubensis & Sardicentis concilii haud recte intellecti commentum, ut Quesnellio visum fuerat, sed divinitus Romanæ cathedræ concessum & perpetuo ecclesiæ usu robortum privilegium esse, collectis omnibus ingenii sui viribus demonstrare conaretur.

Exorsus igitur *Dissert. 1.* a Gallicis Ecclesiis, & Chelidonii ab Hilarii Arelat. & provincialis, quæ ipsum exautoravit, synodi sententia Romam appellantis negotio, non Leonem sed Hilarium dignitatis suæ & debitæ modestiæ limites excessisse probare nititur, & id ubique agit, ut appellationes hujusmodi jam inde a primis nascentis Ecclesiæ incunabulis apud Gallos viguisse, conquistis undique testimoniis lectoribus suis persuadere possit. Quod dum facit, omniaque sententiæ suæ obstacula remove contendit, non solum cum *Quesnellio* concreditur, verum etiam ea, quæ *Johannes Gerbius* Doctor Parisiensis, Socius Sorbonicus & Regius eloquentiæ Professor, in dissertatione sua *de majoribus causis* circa appellationes istas annotavit, ad examen revocat, in primis vero fonti, ex quo Quesnellium rivulos suos deduxisse animadverterat, obstruendo, hoc est, evertendis *Petri de Marca* Parisiensis quondam Archiepiscopi, cui consensus cum Leone Acredensis, acerrimo Latinæ Ecclesiæ adversario, invidiose exprobrat, fundamentis, libro sexto & septimo celeberrimi operis de concordia sacerdotii cum imperio contentis, aliquot capita infumit.

A Gallicanis Romanæ sedis appellationibus *Dissert. 2* ad Africanas transit, ac primum de Africanæ Ecclesiæ diocesi & hierarchia, & potestate sacrarum apud Afros ordinationum, & in specie de Carthaginensis ecclesiæ primatu ejusque variis prerogativis & Donatistarum in hanc Africæ metropolin injuriis multa disserit. Deinde, siquidem Leo IX inter alias Carthaginensis primatis dignitates hanc etiam recenset, quod solus ab Apostolica sede pallium acceperit, per

hanc occasionem proluxa digressionem iterum contra *Petrum de Marca*, & deinde contra novellum aliquem scriptorem, qui *Diurno Romanae ecclesiae* libro notas & appendicis loco dissertationem de pallio cum duabus aliis dissertationibus adiecit, de pallii episcopalis antiquitate, origine, forma atque usu disputat, eosdemque variorum in hac controversia errorum arguit. Hinc ad Africanarum synodorum sextuplicem differentiam earumque formam & autoritatem, & episcopalia Africae Ecclesiae judicia descendit, & tandem his fundamentis jactis Afrorum appellationes ad Romanum Episcopum probandas suscipit, quid post Phorium aliosque Graeci schismatis fautores, item Calvinum, M. Antonium de Dominis, Petrum de Marca, Stephanum Baluzium & alios, Quesnellus de his appellationibus statuatur, exponit, & adducta pro sua sententia Cypriani, Optati, Augustini & Leonis magni, testimonia ab adversariorum exceptionibus vindicare allaborat.

Cum vero maxime sibi adversari deprehenderet, quod Apiarum Siccensis Presbyteri, ab Episcopo suo Urbano & provincialis, modo excommunicati, transmarinam appellationem, a Zosimo quidem, Bonifacio, & Caelestino Romanis Episcopis susceptam, & per legatos suos sub praetextu Nicenorum canonum non sine falli crimine propugnatam, sed ab Africanis patribus rejectam & constanter repudiatam fuisse constet, in totum illud negotium prolixius inquirat, nec gesta circa Apiarum spuria aut commentitia pronunciat, quod *Marcus Antonius Capellus* in suo de Romanis Afrorum appellationibus opusculo fecerat; interim tamen quaestis variis effugiis Bellarmini, Baronii, Peronii & aliorum Ecclesiae Romanae promachorum vestigiis insistentis, modo inter ipsam appellationum substantiam, de qua Afros inter & Romanos nullam unquam litem fuisse contendit, & inter modum easdem prosequendi, inodo inter inferiores clericos, quibus ante Gregorii magni aetatem appellationes Romanas non semper licuisse concedit, & inter Episcopos distinguit.

Tres reliquae dissertationes de Haresiarchae *Eutychetis*, *Flaviani* Episcopi Constantinopolitani, *Theodoretii* Cyrensis aliorumque Orientalium Patrum appellationibus eadem methodo agunt. Magnum vero & chartae & laboris compendium fecisset Lupus, si ejus, quod jactat, privilegii instrumentum producere potuisset.

*LES CESARS INVITES A LA TABLES
des Dieux : Satyre ingenieuse sur la conduite des
Empereurs Romains ecrite en grec en forme de dialogue, par
l'Empereur Julien surnommé l' Apostate ; Et traduit en lan-
gue françoise par M. P. Moret, avec des Remarques
historiques.*

a Paris, 1682 in 12.

id est,

*Cæsares ad convivium Deorum invitati: Satyra
in Romanos Imperatores græce scripta in modum dialogi a
Juliano Imp. cognomento Apostata; in Gallicam linguam
traducta a M. P. Moreto, adjectis annotationibus
historicis.*

Parisiis, 1682. in 12.

EThi fidei religionisque Christianæ defertor turpissimus infensissi-
musque hostis Julianus esset, omni tamen doctrinæ genere excel-
luit; vitæque suæ & morum acerrimus censor, bellorum etiam in Ger-
manos & Persas magna cum celeritate nec minori felicitate confecto-
rum gloria inclytus eam laudem apud posteros meruit, ut, quod
paucis contigit, & armis strenuus, & vita integer, & literarum studiis
excellens noscatur: cum quæ singuli Imperatores partitim præclara
habuerant, ea unus hic animo & factis sit complexus universa. Igitur
cum virtutibus maximis animum parem gereret, & laudes caterorum
Imperatorum, ipsius etiam Constantini magni, superaret (quod ad-
versus Patres ipsi iniquiores asseruit Petrus Cunæus, ringente Petavio)
iniquè tulit eorum vitia, nec cohibuit calamum, quin istum in per-
versos mores & temeraria facta priorum Imperatorum stringeret.
Hinc natus liber, quem *Cæsarum* nomine insignivir, quod eorum, qui
ante se Romanis imperitaverant vitia insectaretur. Hic cum elegan-
tia dictionis, & arguta dicacitate, rerumque varietate insignis, reli-
qua vel Græcorum vel ipsius etiam Juliani scripta superaret, e græco
sermone in latinum a Carolo Cantoclaro Gallo, & Petro Cunæo Bel-
ga olim translatus est. Superioribus quoque annis dignum eundem
censur

cenſuit doctiſſimus vir Ezechiel Spanhemius, quem in Gallicum habitum indueret, & cum prolixis erudiſſimisque Obſervationibus criticis Heidelbergæ anno 1666 in publicum emitteret, Sed nativum linguæ Gallicæ decus a Germano, docto licet, homine vix ſatis expreſſum reſtius ſe aſſecturum exiſtimans Moretus Gallus, Spanhemiana editione, de qua non conſtiterat, cum gallice loqui Cæſares Julianeos doceret, a propoſito verſionem ſuam edendi non paſſus eſt ſe dimoveri: eamque præmiſſa Juliani vita, cum brevibus annotatiunculis hiſtoricis, quibus quæ de Imperatoribus Julianus memorat illuſtrantur, publicæ luci expoſuit.

DU BONHEUR ET DU MALHEUR DU MARIAGE,
par le Sr. de Mainville, Eſcyer.

a Paris 1683, in 12.

id eſt,

Fortuna & infortunium matrimonii, expoſita
a Manuvillio, Equite.

Parifis, 1683, in 12.

ARduum & ancipitis deliberationis negotium ſuſcipere eum, qui matrimonium inire conſtituit, a quo univerſæ vitæ fortuna pendet, & vel bona vel adverſa inde naſcitur, in aperto eſt. Quid expendendum igitur prius & reputandum ſit iis, qui ſe pelago huic committere cupiunt, *tribus & triginta epistoſis* auctor expoſuit: quas ad nobilem viduam, num ad ſecunda vóta tranſeundum, animo ſecum deliberantem ſcripſit. In his commoda & incommoda, quæ ex matrimonio naſci, vel in eo accidere poſſunt, eleganter oſtendit, prudenter expendit, ejuſque vel incundi vel omittendi rationes exponit, & gerendi conſilia fideliter præbet. Ambitionem, avaritiã, & voluptatem pravas incendere cupiditates docet, cum iſta perversa, illa turpis, hæc cœca ſit, ac proinde nulla harum idonea matrimonio contrahendo conſilia ſuppeditet: ſolum igitur eum amore non eſſe concipiendum monet, qui Deo nos attrahat; eum averſandum, qui nos alienos a Deo reddat. Alia præterea tradit, quæ cum primis ſam recitationibus ſalutaria præcepta exornat, nempe ut dum doſet, ſimul oblectet animos, quos inſtituendos ſibi propoſuit.

